

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Srovnání ekonomiky ČR a Německa

Bc. Musa Musayev

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Musa Musayev

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Srovnání ekonomiky ČR a Německa

Název anglicky

The Comparison of Czech Republic and German economies

Cíle práce

Hlavním cílem této práce je na základě analýzy ekonomik České republiky a Německa vytvořit návrhy na zlepšení aktuální situace v obou zemích. Tento cíl bude splněn především v praktické části diplomové práce. Teoretická část práce je věnována hlavně vytvoření metodického základu pro další samostatný výzkum.

Ústřední hypotézou této diplomové práce bude následující domněnka: hlavním problémem ekonomiky obou zemí budou v budoucnosti nadměrné sociální výdaje státu související s demografickou krizí spojenou s nízkým počtem narozených dětí.

Metodika

Metodicky se bude práce odvíjet od vytvoření literární rešerše dané problematiky přes analýzu ekonomik obou zemí až po tvorbu vlastních návrhů na zlepšení situace. V teoretické části práce budou využity knihy předních českých a zahraničních odborníků na makroekonomii, mezi které je možné zmínit tituly jako třeba Makroekonomii od J. Brčáka a B. Sekerové, Makroekonomie od R. Holmana anebo Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje od E. Cihelkové. Bude využita i literatura od jiných autorů.

Praktická část práce bude založena jak na nejaktuálnějších zdrojích informací, tak i na analýze časové řady, která činí pět let. Jedná se o dostatečnou dobu pro posouzení ekonomického vývoje v obou zemích.

Z hlediska zdrojů dat se v praktické části práce vyjde především z oficiálních statistických úřadů obou zemí, dále se vyjde z databáze Evropského statistického úřadu (Eurostat). Daná databáze bude využita zejména kvůli standardizaci výpočtů.

Práce bude založena na celé řadě vědeckých metod, mezi nejdůležitější z nich patří analýza, syntéza a základní matematicko-statistický aparát, který bude využit zejména při zhodnocení statistických ukazatelů obou států.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

ekonomika, demografická krize, HDP, inflace, nezaměstnanost, platební bilance, export, import, zahraniční investice

Doporučené zdroje informací

1. BALDWIN, R. WYPLOSZ, CH. Ekonomie evropské integrace. Praha: Grada Publishing, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-0.
2. BRČÁK, J., SEKERKA, B. Makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
3. CIHELKOVÁ, E a kol. Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje (+ CD). Praha: C. H. Beck. 2009. 320 s. ISBN 978-80-7400-155-0.
4. HOLMAN, R. Makroekonomie. Praha: C. H. Beck. 2010. 200 s. ISBN 80-7179-885-1.
5. HOLMAN, R. Mikroekonomie. 2. aktualizované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 592 s. ISBN 978-80-7179-862-0.
6. JUREČKA, V., JÁNOŠÍKOVÁ, I. Makroekonomie: Základní kurs. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009. 299 s. ISBN 978-80-248-2065-1.
7. KALÍNSKÁ, E. a kolektiv. Mezinárodní obchod v 21. století. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN: 978-80-247-4694-4

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání ekonomiky ČR a Německa" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.03.2021_____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Romanu Svobodovi, Ph. D. za jeho připomínky a odborné vedení při zpracování dané diplomové práce.

Srovnání ekonomiky ČR a Německa

Souhrn

Tato diplomová práce je věnována výzkumu ekonomiky České republiky a Německa. Jedná se o ekonomiky, které jsou naprosto zdravé, na rozdíl od mnoha zemích eurozóny, dokonce v obou zemích je rekordně nízká nezaměstnanost.

V první části práce je provedeno literární rešerše, a to s cílem zjistit současný stav problematiky a konfrontovat názory jednotlivých autorů. V další části práce je proveden vlastní výzkum, a to na základě veřejně dostupných dat. Vyšlo se především z databáze Eurostat. Výzkum je proveden na základě všech nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů, zároveň jsou zohledněny i demografické charakteristiky obou zemí.

Ústřední hypotézou práce je následující tvrzení – hlavním problémem ekonomiky obou zemí budou v budoucnosti nadměrné sociální výdaje státu související s demografickou krizí spojenou s nízkým počtem narozených dětí.

Cílem této diplomové práce je na základě analýzy ekonomik České republiky a Německa vytvořit návrhy na zlepšení aktuální situace v obou zemích.

Klíčová slova: ekonomika, demografická krize, HDP, inflace, nezaměstnanost, platební bilance, export, import, zahraniční investice.

The comparison of Czech Republic and German economies

Summary

This thesis is dedicated to research the economy of the Czech Republic and Germany. It is the economy that are absolutely healthy, unlike many countries belonging to eurozone, there is even record low unemployment in both countries.

The first part of the work is done based on the literature review, and in order to ascertain the current state of the problem and confront opinions of individual authors. The next part of the own research is based on publicly available data. It came mainly from the Eurostat database. Research is conducted on the basis of key macroeconomic indicators, they are also taken into account the demographic characteristics of the two countries.

The central hypothesis of the thesis is the following statement - the main problem of the economy in future of both countries will be excessive social spending state associated with the demographic crisis, coupled with the low number of births.

The aim of this thesis is based on analysis of the economies of the Czech Republic and Germany to develop proposals for improving the current situation in both countries.

Keywords: economy, demographic crisis, GDP, inflation, unemployment, balance of payments, export, import, foreign investments.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl a metodika.....	11
3 Teoretická část.....	12
3.1 HDP.....	12
3.2 Inflace.....	15
3.2.1 Definice a výpočet	15
3.2.2 Měření inflace	15
3.2.3 Typy inflace a její příčiny	16
3.2.4 Důsledky inflace	18
3.3 Nezaměstnanost.....	19
3.3.1 Definice a výpočet nezaměstnanosti.....	19
3.3.2 Typy nezaměstnanosti a její příčiny	21
3.3.3 Důsledky nezaměstnanosti.....	24
3.4 Platební bilance	25
3.4.1 Zahraněční investice	26
3.4.2 Export a import	27
3.5 Státní a veřejné finance	28
3.6 Měnový kurz	29
3.7 Úroková míra	30
4 Praktická část	32
4.1 Česká republika.....	32
4.1.1 HDP	32
4.1.2 Inflace	36
4.1.3 Nezaměstnanost	37
4.1.4 Platební bilance.....	38
4.1.5 Státní a veřejné finance.....	42
4.1.6 Měnový kurz	44
4.1.7 Úroková míra	45
4.1.8 Problémy ekonomiky České republiky.....	47
4.2 Německo	51
4.2.1 HDP	51
4.2.2 Inflace	55
4.2.3 Nezaměstnanost	56
4.2.4 Platební bilance.....	58
4.2.5 Státní a veřejné finance.....	61
4.2.6 Měnový kurz	62
4.2.7 Úroková míra	64

4.2.8	Problémy ekonomiky Německa.....	65
5	Návrhy na zlepšení.....	68
6	Závěr.....	72
7	Seznam použitých zdrojů	74

Seznam obrázků

Obrázek 1.	Výpočet CPI a míry inflace	16
Obrázek 2.	Nominální HDP ČR, v mld. eur	33
Obrázek 3.	Struktura českého HDP, v mil. eur.....	34
Obrázek 4.	Vývoj dovozu a vývozu, v mil. eur	39
Obrázek 5.	Vývoz vysoce technologického zboží jako podíl na celkovém vývozu v %	41
Obrázek 6.	PZI, v mil. eur	41
Obrázek 7.	Pohyb kurzu – euro a americký dolar.....	45
Obrázek 8.	Vývoj diskontní sazby ČNB v %	46
Obrázek 9.	Průměrný počet dětí narozených jedné ženě	49
Obrázek 10.	Rozložení nezaměstnanosti podle regionů v ČR.....	50
Obrázek 11.	Nominální HDP Německa, v mil. eur	51
Obrázek 12.	Struktura německého HDP, v mil. eur	53
Obrázek 13.	Rozložení nezaměstnanosti podle regionů v Německu.....	58
Obrázek 14.	Vývoj dovozu a vývozu, v mil. eur	58
Obrázek 15.	PZI, v mil. eur	60
Obrázek 16.	Vývoz vysoce technologického zboží jako podíl na celkovém vývozu v %	61
Obrázek 17.	Pohyb kurzu – americký dolar vůči euru	63
Obrázek 18.	ECB - refinancing rate.....	65
Obrázek 19.	Průměrný počet dětí narozených jedné ženě	66

Seznam tabulek

Tabulka 1.	HDP na hlavu v EUR.....	35
Tabulka 2.	HDP na osobu dle PPS, kde EU je 100 %	36
Tabulka 3.	Míra inflace v %	37
Tabulka 4.	Obecná míra nezaměstnanosti v %	38
Tabulka 5.	Podíl exportu na HDP v %	40
Tabulka 6.	Veřejný dluh vůči HDP v %	43
Tabulka 7.	Deficit rozpočtu vůči HDP v %	44
Tabulka 8.	Podíl dětí ve věku 0-14 let na celkové populaci	48
Tabulka 9.	Old age dependency ratio – EU a ČR v %.....	48
Tabulka 10.	HDP na hlavu v EUR.....	54
Tabulka 11.	HDP na osobu dle PPS, EU=100.....	55
Tabulka 12.	Míra inflace v %	56
Tabulka 13.	Obecná míra nezaměstnanosti v %	57
Tabulka 14.	Podíl exportu na HDP v %	59
Tabulka 15.	Deficit rozpočtu vůči HDP v %	61
Tabulka 16.	Veřejný dluh vůči HDP v %	62
Tabulka 17.	Vývoj exportu zboží v Německu	64
Tabulka 18.	Old age dependency ratio – EU a Německo v %.....	65
Tabulka 19.	Podíl dětí ve věku 0-14 let na celkové populaci	65

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je ekonomika České republiky a Německa. Jedná se o státy, které leží v jedné zeměpisné oblasti. Výběr tématu diplomové práce není náhodný – Česká republika byla vybrána kvůli tomu, že autor této práce v současné době studuje právě v České republice.

Ekonomika České republiky se dokázala, na rozdíl od ostatních postkomunistických zemí, relativně snadno přeměnit z centrálně plánovaného hospodářství na tržní hospodářství – zde nebylo možné vypořádat obrovský nárůst nezaměstnanosti jako v Polsku, nebo poklesu životní úrovně jako třeba na Ukrajině. Česká ekonomika relativně snadno dokázala najít nové trhy odbytu na západě a přeorientovat svou ekonomiku směrem k zemím EU. Přitom je nutné vzít v potaz, že se nejednalo o snadný úkol, zejména když vezmeme v potaz konkurenci na západě a kvalitu výrobků v západním světě.

České výrobky jsou po celém světě známé svou kvalitou a značky typu Škoda, Pilsner Urquell, Koh-i-noor jsou zárukou nejvyšší kvality za přijatelnou cenu. Ekonomika České republiky je silně otevřená, avšak většinu jejího vývozu činí vysoce technologické výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Neznamena to však, že česká ekonomika nestojí před problémy a výzvami – rostoucí státní dluh, stárnutí obyvatelstva, přijetí eura apod.

Německo bylo vybráno kvůli tomu, že se jedná o stát, který hraje naprosto zásadní roli v ekonomickém životě nejen centrální Evropy, ale i celé Evropské unie. Jedná se o stát, který stejně jako Česká republika vyváží především výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Německá ekonomika by mohla být vzorem pro ostatní ekonomiky: velmi nízká nezaměstnanost, konkurenceschopný průmysl, silný sociální stát apod. Je ale nutné počítat s tím, že i německá ekonomika stojí před relativně velkými výzvami, které jsou velmi složité – jedná se o rostoucí státní dluh a demografickou krizi. Navíc, v poslední době vznikla otázka vypořádání se s nelegálními migranty, jejichž počet v současnosti převýšil jeden milion a neustále roste.

Oba dva státy mají jak stejné, tak i odlišné problémy. O všem bude pojednáno v rámci této práce, přičemž se zmíní jak nejaktuálnější problémy, tak i problémy, kterým pravděpodobně budou čelit státy v budoucnosti.

Diplomová práce bude obsahovat jenom pojednání o reálném sektoru ekonomiky, takže se bude jednat o střed zájmu fiskální politiky. Finanční oblast bude zhodnocena jenom okrajově – zejména při vyhodnocení dopadu změn v měnovém kursu na export a zahraniční investice.

2 Cíl a metodika

Hlavním cílem této práce je na základě analýzy ekonomik České republiky a Německa vytvořit návrhy na zlepšení aktuální situace v obou zemích. Tento cíl bude splněn především v praktické části diplomové práce. Teoretická část práce je věnována hlavně vytvoření metodického základu pro další samostatný výzkum.

Ústřední hypotézou této diplomové práce bude následující domněnka: hlavním problémem ekonomiky obou zemí budou v budoucnosti nadměrné sociální výdaje státu související s demografickou krizí spojenou s nízkým počtem narozených dětí.

Metodicky se bude práce odvíjet od vytvoření literární rešerše dané problematiky přes analýzu ekonomik obou zemí až po tvorbu vlastních návrhů na zlepšení situace. V teoretické části práce budou využity knihy předních českých a zahraničních odborníků na makroekonomii, mezi které je možné zmínit tituly jako třeba Makroekonomii od J. Brčáka a B. Sekerové, Makroekonomie od R. Holmana anebo Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje od E. Cihelkové. Bude využita i literatura od jiných autorů.

Praktická část práce bude založena jak na nejaktuálnějších zdrojích informací, tak i na analýze časové řady, která činí pět let. Jedná se o dostatečnou dobu pro posouzení ekonomického vývoje v obou zemích.

Z hlediska zdrojů dat se v praktické části práce vyjde především z oficiálních statistických úřadů obou zemí, dále se vyjde z databáze Evropského statistického úřadu (Eurostat). Daná databáze bude využita zejména kvůli standardizaci výpočtů.

Práce bude založena na celé řadě vědeckých metod, mezi nejdůležitější z nich patří analýza, syntéza a základní matematicko-statistický aparát, který bude využit zejména při zhodnocení statistických ukazatelů obou států.

3 Teoretická část

První část diplomové práce je zaměřena na vytvoření literární rešerše zkoumané problematiky se zaměřením na makroekonomické veličiny – jedná se o HDP, inflaci, platební bilanci a měnový kurz. Jedná se o veličiny, pomocí kterých lze velmi snadno popsat a podrobit analýze ekonomiku jakéhokoliv státu. V této části práce je vytvořen metodický základ pro další samostatný výzkum v daném oboru. Snahou při vytvoření literární rešerše bylo provést konfrontaci názorů jednotlivých autorů na makroekonomické veličiny.

3.1 HDP

První a nejdůležitější makroekonomickou veličinou je HDP, což je zkratka pro hrubý domácí produkt, v anglicky psané literatuře se využívá pojem GDP – gross domestic product. Jedná se o ekonomickou veličinu, která udává výkonnost ekonomiky, a ze které je odvozena celá řada dalších definic. Pavelka definuje HDP jako: „*Tržní hodnotu všech konečných statků a služeb vyprodukovaných v určité ekonomice za jisté časové období*“ (Pavelka, 2006, s. 18-20). Brčák definuje HDP jako: „*Objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které působily na území státu*“ (Brčák, 2010, s. 17).

V daných definicích jsou klíčové tři pojmy – trh, doba a určitá ekonomika, respektive území. Jak je zřejmé, do HDP nezařazujeme všechny produkty, ale jenom ty, které respektuje trh, a které jsou oficiálně uznávány státem. Dalším pojmem je doba - HDP se sleduje v ročních, ale někdy se lze setkat i s čtvrtletními intervaly. Důvodem je snaha poukázat na vývoj HDP během roku – pochopitelně, v letních měsících v důsledku vývoje stavebního sektoru, cestovního ruchu a zemědělství je HDP daleko vyšší nežli během zimních měsíců. HDP se zjišťuje ve vztahu k určitému území bez ohledu na vlastníky výrobních faktorů. Proto se musí odlišovat pojem HNP (hrubý národní produkt), kde je klíčové vlastnictví daného výrobního faktoru. Takže v případě Číny je zásadní, že její HNP bude daleko nižší nežli HDP, jelikož většina investic v Číně patří zahraničním investorům, zejména z USA. Kvůli tomu se v anglicky mluvících zemích využívá spíše pojem HNP nežli HDP, klasickou ukázkou je USA, které na svém území nemá v podstatě téměř žádné průmyslové odvětví (s výjimkou textilního průmyslu) – veškeré závody amerických firem jsou situovány v jihovýchodní Asii, kde pracovní právo není tak striktní, a kde jsou mzdy daleko nižší.

Do HDP se započítává jenom hodnota finální produkce bez meziproductů. Pod pojmem finální produkce se má na mysli statek, který je užíván, nikoliv předáván dále. To se zohledňuje, aby se předešlo dvojímu započtení stejné hodnoty produkce, která prochází několika firmami, respektive několika fázemi.

HDP lze členit podle několika způsobů. Prvním je rozdělení HDP na nominální a reálný. Rozdíl je v tom, jestli se jedná o HDP počítaný pomocí cen aktuálního roku, anebo předchozího, respektive základního roku. Tyto druhy HDP se určují zejména pro účely pochopení skutečného růstu objemu produkce očištěného o inflaci (Jurečka, 2009, s. 118).

Dále lze HDP vztahovat k určité veličině. Nejčastěji se užívá vztah mezi HDP a počtem obyvatel dané země, respektive poměření úrovně HDP se sousedním státem. Díky tomu se získává přehled o relativitě HDP vůči jiným veličinám.

Kromě hrubého domácího produktu se využívá pojem čistý domácí produkt, což je HDP očištěný o amortizaci. V teoretické rovině se mluví i o potenciálním HDP, což je HDP vzniklý v případě plné zaměstnanosti výrobních faktorů dané ekonomiky.

HDP lze spočítat třemi způsoby. Prvním způsobem je výdajová metoda, která počítá produkt jako součet výdajů čtyř sektorů ekonomiky – domácností, firem, států a zohledňuje tzv. čistý export, což je rozdíl mezi exportem a importem. Čistý export je zohledněn, jelikož část domácí produkce je vyvážena, a naopak část zahraniční produkce je dovážena do země. Největší a nejnámější položkou je v tomto případě spotřeba domácností, která je středem pozornosti hlavně fiskální a zprostředkovaně i monetární politiky státu. A naopak, i státní výdaje prokázaly svoji užitečnost zejména v době tzv. Velké deprese, když dokázaly působit proticyklicky a znovu nastartovat ekonomický růst. Výdaje firem sice nemají velký podíl na HDP, avšak dokážou jej velmi silně ovlivnit.

Další metodou výpočtu HDP v pořadí je výrobní metoda, která je založena na součtu přidaných hodnot všech sektorů ekonomiky. Jedná se o metodu založenou na součtu jenom přidané hodnoty, která vznikla v primárním, sekundárním a terciárním sektoru ekonomiky. Metoda je ovšem velmi složitá pro výpočet, jelikož je založena na výpočtu ceny finální produkce. Tato metoda poskytuje přehled o příspěvku HDP jednotlivých ekonomických sektorů.

Poslední metodou v pořadí je důchodová metoda, která vychází ze součtu všech důchodů v dané ekonomice, jedná se o náhrady zaměstnancům, zisky podniků, renty apod., které jsou očištěny o subvence, a naopak zvýšeny o nepřímé daně (Pavelka, 2006, s. 20-22). Je zřejmé, že všechny

metody výpočtu by měly poskytnout stejný výsledek – produkt musí být vytvořen, musí se na něj vydělat a musí být koupen.

HDP má celou řadu omezení. Prvním z nich je to, že daná veličina nebere v potaz tzv. stínovou ekonomiku, což je ekonomika, která vzniká v rozporu s právním řádem dané země (Krameš, 2009, s. 18). Jurečka mluví o stínové ekonomice jako o: „*Konglomerátu nejrůznějších pololegálních a nelegálních hospodářských činností, které se prolínají celým hospodářstvím země. Může jít o nehlášenou, neregistrovanou výrobu vyhýbající se daním, zaměstnávání ilegálních přistěhovalců, ilegální výrobu nebo dovoz lihovin, neregistrované služby atd.*“ (Jurečka, 2009, s. 36). Jak je zřejmé z definice, nemusí se nutně jednat o prodej drog, ale může se jednat o ekonomiku, která je na hraně zákona.

Stínová ekonomika hraje naprosto zásadní roli v tzv. emerging markets, proto oficiální a skutečná výše HDP v daných státech mohou být velmi různé. Jurečka třeba píše o tom, že v zemích bývalého SSSR dosahuje stínová ekonomika 40 % oficiálních údajů (Jurečka, 2009, s. 37). U rozvinutých zemí je tato výše daleko nižší, proto oficiální a skutečná výše HDP v Německu, ČR apod. nejsou zase až tak odlišné.

Dalším omezením je to, že HDP moc nepočítá s rozdílnou kvalitou výrobků. Proto je zcela běžné, že jsou do HDP zařazeny výrobky, které nejsou schopny obstát na mezinárodním trhu, a jejichž kvalita je velmi nízká. Kohout uvádí velice zajímavý případ o kvalitě výrobků a HDP: „*Analytikové CIA došli k závěru, že se životní úroveň ve východním a západním Německu příliš neliší – například počtem automobilů na sto obyvatel, kdy prý byly oba státy téměř rovnocenné. Jenomže CIA zapoměla na to, že v komunistické části Německa jezdily „smrduté“ trabanty, kdežto Západ se vozil v mercedesech, opelech nebo aspoň ve volkswagenech*“ (Kohout, 2012, s. 96).

HDP rovněž nebere moc v potaz samotnou strukturu ekonomiky a její závislost na vývozu jedné komodity. Jedná se o naprosto zásadní zjištění v případě zemí typu Ruska, Nigérie anebo Kuvajtu, které jsou naprosto závislé na ceně ropy. V případě i těch nejmenších změn na ceně dané komodity, ekonomika těchto států okamžitě klesá.

Dále HDP vůbec nepočítá se zhoršením ekologie státu, která vzniká v důsledku ekonomického růstu a přílišného tlaku na místní přírodu. Jinými slovy, ekonomický prospěch z růstu HDP má současná generace, avšak „platit“ za to bude až další generace, která bude muset řešit velice složité otázky spojené s očištěním vody, ovzduší apod. Jde o klasický případ Číny, kde znečištění ovzduší nabývá obrovských rozměrů.

3.2 Inlace

V další kapitole se bude mluvit o inflaci. Jednalo se o velmi diskutabilní téma, zejména ve 20. století, které bylo bezesporu stoletím inflace – tempa růstu cenové hladiny někdy převyšovaly i tisíce procent a dokázaly zcela zničit hospodářství mnoha evropských zemí. Jak píše Kohout: „*Ve 20. letech 20. století připravila vysoká inflace v Německu (v období Výmarské republiky, jejíž vláda vzešla ze svobodných voleb) živnou půdu pro vzestup Hitlera a vznik nacionálně socialistického režimu*“ (Kohout, 2012, s. 76).

V dnešní době je hrozba inflace díky vhodné politice centrální banky a důslednému oddělení výkonné moci a měnové politiky zcela odstraněna. Na druhou stranu čelí 21. století dalšímu problému – deflaci.

3.2.1 Definice a výpočet

Inlace je další veličinou, která je středem pozornosti ekonomů a politiků. Nejobecněji je možné inflaci definovat jako růst cenové hladiny, respektive vzít to z opačného hlediska a říct, že inflace je pokles kupní síly peněz v dané ekonomice. Inflace není jenom jakékoliv zvýšení cen v důsledku trendu nebo módy, jedná se o významný a trvalý růst cen. Takže dočasný cenový pohyb není inflací (Eyler, 2009, s. 140). Navíc inflace je všeobecný růst cen, nikoliv růst cen jen jednoho výrobku nebo služby (Baiden, 2012, s. 1982).

Hlavní výsledek inflace je pokles objemu zboží, který si člověk může dovolit koupit – takže, i když nominální hodnota peněz zůstává stejná, klesá jejich reálná síla. Naopak deflace je doprovázena poklesem cen. Až do roku 2008 se jednalo spíše o teoretické vymezení, o kterém se zmiňovalo jenom v teorii. Krize z roku 2008 zcela jasně prokázala, že ekonomika se může velmi lehce dostat do deflace. Daný pokles cen byl vyvolán především poklesem ekonomické aktivity podniků a poklesem příjmu lidí (Holman, 2011, s. 538-540).

3.2.2 Měření inflace

Inflaci lze měřit několika způsoby. Prvním a nejčastějším způsobem měření inflace jsou cenové indexy. Nejčastěji je inflace měřena indexem, spotřebitelských cen (CPI), který vychází z cen

za spotřební zboží. Dalším typem indexu je index cen výrobců (PPI) vycházející z cen na B2B trzích. Jsou využívány i indexy pro jednotlivá odvětví (Holman, 2011, s. 544).

Postup pro výpočet je následující – nejprve se určí hodnota spotřebního koše v cenách daného a předchozího roku nebo určitého období, a posléze se vypočte míra inflace:

Obrázek 1. Výpočet CPI a míry inflace

$$\text{CPI} = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} * 100$$

$$\text{míra inflace} = \frac{\text{CPI}_t - \text{CPI}_{t-1}}{\text{CPI}_{t-1}} * 100$$

Zdroj: Jurečka, 2013, s. 115, 118.

Jak je zřejmé, základem pro výpočet inflace touto cestou je určení spotřebního koše. Český statistický úřad poskytuje následující definici spotřebního koše: „*Cenové indexy poměřují úroveň cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb (cca 700) ve dvou srovnávaných obdobích, přičemž váha (resp. význam), která je jednotlivým cenovým reprezentantům ve spotřebním koši přisouzena, odpovídá podílu daného druhu spotřeby, který zastupují, na celkové spotřebě domácností*“ (Český statistický úřad. Inflace, míra inflace – metodika). Takže spotřební koš je jasně vymezený seznam položek, který je neměnný a jehož ceny se určují pro výpočet inflace. Navíc daný seznam zohledňuje podíl jednotlivých položek na celkovém nákupu.

Posledním typem určení inflace je výpočet deflátoru HDP. Jedná se o podíl nominálního a reálného HDP v ekonomice. Ve výsledku se získá meziroční míra inflace. Z důvodu odlišného přístupu k výpočtu inflace se mohou získat i odlišné výstupy – CPI je založeno jen na vybraném koši zboží a služeb, deflátor počítá s celkovým objemem zboží a služeb v ekonomice, v případě deflátoru dochází ke změně struktury statků, kdežto CPI má jasně danou strukturu apod. Takže jednotlivé výsledky inflace se mohou výrazně lišit na základě využití metodiky.

3.2.3 Typy inflace a její příčiny

Prvním způsobem rozdělení inflace je dle tempa růstu cen. Dle tohoto hlediska lze rozdělit inflaci na mírnou, pádivou anebo hyperinflaci. První typ inflace není pro lidi vůbec závažný, nejedná se o závažnou zátěž ani pro hospodářství. Tempa růstu inflace v tomto případě nepřekročí deset procent ročně.

Dalším typem inflace je pádivá inflace. Tento typ inflace je spojen s tempem růstu cen překračující deset, avšak nepřesahující sto procent ročně. V tomto případě dochází k velké ztrátě kupní síly peněz a nejistotě v hospodářství. Lidé preferují držení reálných aktiv (zlato, nemovitosti apod.) před držením peněz v hotovosti anebo na bankovních účtech. Kromě toho, lidé volí stabilnější měny pro svoje úspory, jelikož správně rozpoznají vliv inflace na jejich bohatství a jeho výrazný pokles.

Posledním typem inflace je hyperinflace, která je spojena s růstem cen nad sto procent. Jedná se o inflaci, která doslova ničí ekonomiku státu. Tento typ inflace se vyskytl třeba v meziválečném Německu, na Ukrajině po rozpadu SSSR apod. V tomto případě hotovostní peníze zcela ztrácejí svou hodnotu. Peníze přestávají plnit svůj účel směny a podniky obchodují spíše na barterovém principu.

Příčiny inflace jsou dvě – buď se jedná o neočekávaný pohyb v agregátní poptávce anebo v nabídce. Poptávková inflace je způsobena převisem agregátní poptávky nad nabídkou. Nabídkou tažená inflace je způsobena výrazným poklesem agregátní nabídky. Příčinou může být významný růst výrobních faktorů – zejména ropy anebo mzdových nákladů. Ve výsledku výrazného poklesu agregátní nabídky dojde k růstu cen, a zároveň k poklesu HDP, čímž se ekonomika dostane do hluboké recese. Proto je nabídková inflace daleko závažnějším jevem, nežli poptávková (Baiden, 2012, s. 1983 - 1984).

Je ale nutné uvést, že k nabídkové inflaci nedochází, pokud je růst mzdových nákladů na pracovníky nebo růst cen na ropu doprovázen alikvotním nebo větším růstem produktivity výrobních faktorů. Jinými slovy dochází ke kompenzaci růstu cen a nevzniká inflace (Tribe, 2015, s. 298).

O něco jiný pohled na příčiny inflace nabízí monetarismus, podle kterého je inflace vždy a všude peněžním jevem. Dle monetaristů je inflace způsobena rychlejším růstem množství peněz, nežli je růst přirozeného, reálného a agregátního výstupu ekonomiky. Jinými slovy, monetaristé vycházejí z rovnice směny, která spojuje reálný trh a trh peněžní (Baiden, 2012, s. 1983 - 1984).

Inflaci je tedy možné podle monetaristů zvládnout pomocí poklesu peněžní zásoby. Kromě samotné podstaty inflace přikládají monetaristé velký význam inflačním očekáváním. Jedná se o vyloženě psychologickou záležitost – v případě očekávání vysokých cen se prohlubují tempa růstu cenové hladiny, díky čemuž vzniká spirála, která je jenom těžko zastavitelná (Černohorský, 2011, s. 87).

3.2.4 Důsledky inflace

Důsledky inflace se dají rozdělit do dvou oblastí – jedná se o pozitivní a negativní důsledky. Přitom oba dva důsledky působí zároveň – některým subjektům inflace škodí, jiným zase pomáhá. Přitom oba dva důsledky působí zároveň a ve stejnou dobu.

Prvním důsledkem je redistribuční efekt. Dle daného efektu dochází k přesunu bohatství od věřitelů k dlužníkům. Peníze pod vlivem neočekávané inflace tedy výrazně ztrácejí svou hodnotu a dlužník ve výsledku platí daleko méně, nežli ve skutečnosti. Právě proto je vhodné se v dobách inflace zadlužovat (Černohorský, 2011, s. 92-93).

Dalším důsledkem je přesun bohatství od držitelů hotovostních úspor k bezhotovostním úsporám – zejména v podobě reálných aktiv. Ve výsledku držitelé zlata čelí zvýšení svého majetku, kdežto lidé držící peníze na běžných účtech čelí poklesu hodnoty svého bohatství. Inflace má naprosto katastrofální dopad na příjemce fixních důchodů – zejména sociální dávky, starobní důchody apod. Ve výsledku má inflace velmi negativní vliv na sociálně slabší skupiny obyvatel, které jsou doslova odkázány na tyto dávky. A naopak je to kompenzováno subjektům, které třeba mají inflační doložku ke své smlouvě, která by zohledňovala inflaci. Růst cen rovněž přináší i zvyšování nejistoty ve finančním rozhodování. Veškeré dlouhodobé projekty se tak stávají velmi rizikovými. Ve výsledku je finanční trh ovlivněn změnou strategie – subjekty volí spíše krátkodobé finanční instrumenty, které poskytují obranu proti inflaci a zaručují rychlý obrat kapitálu (Černohorský, 2011, s. 92-93).

V důsledku inflace dochází k růstu neočekávaných nákladů, kterým se říká „menu costs“. Rovněž se zvyšují i transakční náklady. První důsledek je spojen s náklady, které je nutné vynaložit na obnovení katalogů, brožur, menu apod. Inflace vyžaduje od subjektů i větší držení peněz a růst transakčních nákladů. V extrémním případě jsou peníze zcela nahrazeny barterem, což je případ hyperinflace (Černohorský, 2011, s. 93-94).

Inflace má velmi silný dopad i na chování centrální banky, moderní centrální banky mají právě hlavní cíl v řízení inflace. Jak je uvedeno na stránkách České národní banky: „*Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu (§2 zákona o ČNB). ČNB, podobně jako většina centrálních bank, se soustřeďuje především na stabilitu spotřebitelských cen*“ (Česká národní banka. Inflace).

Takže inflace je v dnešní době velice významným vodítkem pro měnovou politiku centrální banky. Již dávno jsou pryč doby zaměření politiky centrální banky na měnu – v dnešní době se většina politik centrálních bank zaměřuje na udržení inflace na určité úrovni.

3.3 Nezaměstnanost

Další veličinou v pořadí je nezaměstnanost. Jedná se o veličinu, která má naprosto zásadní dopad na sociální oblast ekonomiky.

3.3.1 Definice a výpočet nezaměstnanosti

Nezaměstnanost přímo vychází z trhu práce. Jedná se o trh, kde na straně nabídky vystupují firmy a na straně poptávky domácnosti. Je to klasický případ trhu výrobních faktorů s tou odlišností, že na daném trhu je naprosto klíčová role státu, který výrazným způsobem zasahuje do daného trhu. Klasickou ukázkou je cena za práci (mzda) – trh práce je jediným trhem, kde existuje minimální hranice ceny za daný výrobní faktor.

Na druhou stranu, jak zcela správně poukazuje Dvořáková: „*Trh práce je vzdálen trhům zboží a služeb, které v zásadě umožňují vyrovnat poptávku s nabídkou. Je to z toho důvodu, že mzda nemůže sehrát funkci „rovnovážné ceny“, nýbrž se zásadně konstituuje výrazně nad ní. Trh práce nemůže být „vyčištěn“ a je naopak charakterizován chronickým převisem nabídky a poptávky*“ (Dvořáková, 2007, s. 85). Takže trh práce je velmi specifickým případem trhu výrobních faktorů.

Nezaměstnanost vzniká v případě nerovnováhy na trhu práce, když nabídka práce převyšuje poptávku po ní – jedná se o klasickou situaci v kapitalistické ekonomice. Nezaměstnanost neexistuje jenom v plánovaných ekonomikách socialistického nebo komunistického charakteru státu (Hrbková, 2015, s. 71-72).

Každá země definuje nezaměstnaného člověka zcela jinak. Důvody spočívají především v rozdílné právní úpravě oblasti sociálního a zdravotního pojištění, a zároveň i pro oficiální statistiku. Na druhou stranu lze shrnout společné body definující nezaměstnaného člověka. Jedná se o: „*Osobu, která je schopna práce (na základě svého věku, zdravotního stavu i aktuální osobní situace), chce v daném okamžiku pracovat, avšak v daném okamžiku zaměstnání nemá*“ (Buchtová, 2002, s. 65).

Nezaměstnaný člověk je ten, který je schopen pracovat, chce pracovat, ale nemá práci. Jedná se o velmi důležité podmínky. Do nezaměstnaných se díky tomu nezařazují třeba studenti, jelikož se současně připravují na výkon svého budoucího povolání, ženy na mateřské dovolené, jelikož pečují o dítě, invalidé, jelikož nejsou schopni pracovat apod.

K zaměstnaným osobám patří i OSVČ, jelikož mají pravidelné výděly ze své činnosti. Na druhou stranu situace když člověk práci nevykonává nebo má absenci na pracovišti, ještě neznamená, že je člověk nezaměstnaný. Klasickou ukázkou jsou pracovníci na řádné dovolené, na nemocenské anebo v případě stávk. Důležité je, že tyto osoby jsou stále v zaměstnaneckém poměru.

Na druhou stranu se musí počítat s tím, že ztráta zaměstnání není jedinou podmínkou pro to, aby se osoba stala nezaměstnanou. Dotyčný člověk by se měl zaregistrovat na úřadu práce v místě svého bydliště. V opačném případě by se nejednalo o nezaměstnaného. Právě kvůli tomu vzniká tzv. latentní nezaměstnanost – když oficiální údaje jsou podhodnoceny z důvodu skryté nezaměstnanosti.

V případě měření nezaměstnanosti se vychází z tzv. pracovní síly země anebo ekonomicky aktivní osoby (anglicky labour force). Definic pracovní síly země je celá řada a liší se v závislosti na právním řádu státu. Nejčastěji se ale pod tímto pojmem skrývá rezident dané země, který byl zaměstnán na minimální určitou dobu anebo hledá a je schopen nastoupit do zaměstnání na určitou dobu (Marshall, 2006, s. 21-22).

Dále výpočet nezaměstnanosti vychází ze dvou přístupů. První z nich počítá skutečný počet nezaměstnaných vůči ekonomicky aktivním osobám. Jedná se o data, která jsou dostupná díky úřadům práce.

Druhý přístup k výpočtu nezaměstnanosti vychází z výběrové statistiky a extrapolace časových řád. Jinými slovy, zvolí se vzorek respondentů, na základě nichž se určí počet nezaměstnaných a výsledek se extrapoluje na celou populaci. Třeba Český statistický úřad uvádí následující poslední způsob výpočtu nezaměstnaných: „*Výběrový soubor zahrnoval ve 2. čtvrtletí roku 2016 přes 24 tis. bytů na území celé České republiky (0,6 % všech trvale obydlených bytů), v nichž bylo šetřeno více než 54 tis. respondentů všech věkových skupin. Z nich přes 46 tis. respondentů ve věku 15 a více let*“ (Český statistický úřad. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika). Právě kvůli tomu se mohou oficiální statistické údaje týkající se nezaměstnanosti výrazně lišit.

3.3.2 Typy nezaměstnanosti a její příčiny

Nezaměstnanost lze jednoduše rozdělit na dobrovolnou a nedobrovolnou, a to podle vůle člověka – zda dotyčná osoba má vůli pracovat, avšak nemůže najít zaměstnání anebo naopak, jestli jí chybí vůle k nalezení práce, avšak pracovní nabídky na trhu jsou.

Dobrovolná zaměstnanost je velmi široký pojem – člověku se může nechtít pracovat z důvodu stěhování do jiného města, z důvodu hledání lepší nabídky práce, ze snahy si užít volna po dokončení vysoké školy apod.

Dalším způsobem rozdělení nezaměstnanosti je rozdělení na krátkodobou a dlouhodobou. Jedná se o přístup, který je založen na čase – zda zaměstnanec nemůže najít práci kratší dobu anebo se více než jeden rok snaží najít uplatnění na trhu práce. Pochopitelně, poslední druh nezaměstnanosti je nejhorší, zejména když postihuje mládež po dokončení střední anebo vysoké školy.

Daleko detailnější přístup vychází z rozdělení nezaměstnanosti na:

- Frikční,
- Strukturální,
- Cyklickou (Hrbková, 2015, s. 72).

Frikční nezaměstnanost vychází především z dobrovolné nezaměstnanosti, jedná se o případ, ve kterém se člověku z různých důvodů nechce pracovat za nabízenou mzdu. V podstatě se v tomto případě jedná o hledání nejlepší možné alternativy. Mače definuje tento typ nezaměstnanosti následovně: „*Frikční nezaměstnanost vzniká, když lidé přecházejí z jednoho zaměstnání do jiného, se stejnou nebo podobnou kvalifikací. Je způsobena běžnými přesuny v nabídce a poptávce po výrobcích a službách. Tato nezaměstnanost je přechodná, trvá několik dní, maximálně několik týdnů*“ (Mače, 2013, s. 29). V žádném případě se nejedná o nezaměstnanost, která vyžaduje státní zásah.

Strukturální nezaměstnanost je daleko horším případem, v tomto případě se jedná o nezaměstnanost vzniklou z důvodu strukturálních změn v ekonomice – jak uvádí Mače: „*Strukturální nezaměstnanost je způsobena hlavně změnami v požadované kvalifikaci u pracovníků, protože se změnila technologické podmínky výroby nebo došlo ke změnám v relativní konkurenční schopnosti jednotlivých odvětví. Strukturální nezaměstnanost může trvat i několik let a je spojena s rekvalifikací pracovníků*“ (Mače, 2013, s. 29). Příkladem může

být nezaměstnanost vzniklá v zemích bývalého východního bloku po rozpadu SSSR. Hlavním důvodem bylo uzavření celé řady továren pracujících pro potřebu vojenského průmyslu. Z důvodu změny režimu, bylo financování těchto továren ukončeno a lidé se doslova ocitli na ulici. Na druhou stranu, všechny změny ve struktuře ekonomiky jsou dříve nebo později doprovázeny růstem nabídky práce v jiných sektorech. Pokud zůstaneme u postsovětských zemí, tak zde neskutečně vzrostla poptávka po lidech, kteří by se vyznali třeba v účetnictví, daních, právu apod. Takže řešením strukturální nezaměstnanosti by byla rekvalifikace pracovníků. Otázkou ale zůstává, jestli by se všichni pracovníci, kteří téměř celý život pracovali, dejme tomu při výrobě bojových vrtulníků, mohli zaškolit např. na účetního. Navíc, jak zcela správně upozorňuje Jurečka: „*Volná pracovní místa není ovšem možné sladit s kvalifikačními předpoklady uchazečů o práci. Obvykle není možné během krátké doby rekvalifikovat jedince. Navíc někteří lidé nejsou ochotni nebo schopni takovou kvalifikační změnu provést*“ (Jurečka, 2009, s. 143).

Nejhorším z hlediska sociálního dopadu je cyklická nezaměstnanost – podle Máče: „*Cyklická nezaměstnanost je způsobena poklesem v hospodářském cyklu, tj. snížením celkové úrovně výdajů v ekonomice. Trvá zpravidla několik měsíců, dokud nezačne opět růst národní produkce a dokud se nezvýší poptávka po práci*“ (Máče, 2013, s. 29). Příkladem je nezaměstnanost vzniklá v USA ve 30. letech minulého století z důvodu ekonomické krize, tzv. Velké deprese. Jak píše Kohout: „*Nezaměstnanost byla obrovská (během let 1932 až 1935 se nedostala pod 20 %, přičemž v některých průmyslových lokalitách byla až 80 %) a ještě v roce 1939 postihovala přes 17 % práce schopného amerického obyvatelstva*“ (Kohout, 2011, s. 162). S nezaměstnaností se skončilo v Americe až díky New Deal a začátku druhé světové války a masových výdajů států. Tento typ nezaměstnanosti vzniká v důsledku cyklického vývoje ekonomiky. Člověk má minimální šanci nalézt práci v dané situaci, důvod podle Jurečky spočívá v tom, že: „*Ubývá volných pracovních míst v důsledku omezování výroby plošně ve všech odvětvích ekonomiky. Lidé jsou ve velkém počtu propouštěni a míra nezaměstnanosti se zvyšuje*“ (Jurečka, 2009, s. 143). Jedná se o nezaměstnanost, která vyžaduje okamžitý státní zásah.

Existuje rovněž přirozená míra nezaměstnanosti, která se vyskytuje v případě dosažení HDP svého potenciálu. Jurečka danou nezaměstnanost definuje následovně: „*Přirozená míra nezaměstnanosti popisuje situaci, kdy pracovní zdroje jsou optimálně využity a při daných (rovnovážných) mzdách jsou zaměstnání všichni lidé, kterým tato úroveň mzdové sazby*

vyhovuje“ (Jurečka, 2009, s. 143.) Jedná se ale spíše o teoretický pojem, který není moc využíván veřejností.

Dalším, méně častým příkladem nezaměstnanosti je sezonní nezaměstnanost. Tento typ podle Máče „Vzniká v některých specifických profesích, které lze vykonávat pouze v určitou roční dobu (zemědělec, lyžařský instruktor apod.). Nedefinuje-li se tento typ nezaměstnanosti samostatně, je součástí frikční nezaměstnanosti“ (Máče, 2013, s. 30).

V souvislosti s nezaměstnaností vytváří stát politiku boje proti danému jevu. Politika boje proti nezaměstnanosti se nejčastěji dělí na aktivní a pasivní. První typ politiky je zaměřen na vytváření předpokladů pro stimulaci pracovního trhu a pomoc nezaměstnaným. Jurečka o tom píše následovně: „Jedná se o dotace podnikatelům na společensky účelná pracovní místa, která jsou obsazovaná nezaměstnanými registrovanými na úřadech práce, organizování veřejně prospěšných prací, rekvalifikační programy, vytváření chráněných pracovišť pro občany se zdravotním postižením apod.“ (Jurečka, 2009, s. 150).

Pasivní politika je daleko jednodušší a je založena na přímé pomoci nezaměstnaným formou výplaty dávek a sociálních podpor anebo na bezplatném poskytování informací o pracovních místech. Dávky v různých zemích jsou odlišné, to samé platí i pro metodiku jejich výpočtu – rodinný stav, délka předchozího zaměstnání, předchozí příjem apod.

Je zřejmé, že aktivní politika boje proti nezaměstnanosti je daleko efektivnější, jelikož podněcuje lidi k hledání práce a pomáhá jim se vhodně adaptovat na nové pracovní očekávání zaměstnavatelů.

Kromě výše uvedených příčin vzniku nezaměstnanosti vznikají i další příčiny – jedná se o zákon o minimální mzdě, působení odborů a nepružných (rigidních) mzdách. Prvním z nich je zákon o minimální mzdě. Daná příčina vzniká v tomto případě, pokud je minimální mzda vyšší než rovnovážná a firmy v důsledku toho musí omezovat svoje rozpočty na zaměstnance, respektive propouštět je.

Další častou příčinou je působení odborů. Dané organizace mohou díky svému kolektivnímu vyjednávání dosáhnout zvýšení mezd, účinek na firmu bude stejný jak i v předchozím odstavci. Jedinou výjimkou je subjekt, který zapříčinil daný růst. Na druhou stranu, působení odborů je v dnešní ekonomice velmi omezené. V podstatě se jedná jenom o pár organizací, které mají velký počet zaměstnanců. V době postindustriální éry je většina pracovníků zaměstnána ve službách, kde je vliv odborů minimální.

Velice diskutovaným problémem v zemích EU jsou dávky sociální podpory, které podle názorů odborníků stojí za vznikem a udržením dlouhodobé nezaměstnanosti. Důvod působení dávek spočívá v omezení motivace jedince hledat práci z důsledku uspokojení svých potřeb pomocí sociálních dávek. Mimochodem se jedná o velmi diskutabilní téma v EU – šíří se trend živobytí jenom díky sociálním dávkám, které jsou v Evropě natolik vysoké, že dokážou pokrýt většinu životních nákladů jedince. Z toho důvodu absolutně chybí motivace lidí k výkonu zaměstnání.

Další příčina nezaměstnanosti je makroekonomická. Jedná se o tzv. nepružné mzdy. Jinými slovy se jedná o situaci, ve které mzdy nereagují pružně na změny v ekonomice – třeba neklesají v důsledku recese. Jako výsledek tohoto jevu má zaměstnavatel snahu propustit svoje zaměstnance, nežli snížit jím mzdu z důvodu obav o zhoršení pracovního výkonu (Jurečka, 2009, s. 146).

3.3.3 Důsledky nezaměstnanosti

Jak již bylo zmíněno, nezaměstnanost má velmi vážné důsledky, které lze rozdělit na ekonomické a sociální. Jedná se o faktory, které mají silný dopad na ekonomiku a na život občanů dané země.

První typ dopadu je relativně snadno hodnocen a spočítán. Jeho působení lze shledat především v poklesu HDP vznikajícím z problémů s nízkou úrovní agregátní poptávky a růstem výdajů států na aktivní a pasivní politiku podpory zaměstnanosti. Pokles HDP je vysvětlen třeba Okunovým zákonem z roku 1962, podle kterého HDP a nezaměstnanost jsou v přímé závislosti (Wicks-Lim, 2013, s. 165).

Sociální důsledky nezaměstnanosti jsou daleko hůře identifikovatelné. Na rozdíl ale od první skupiny, jedná se o naprosto zásadní a dlouhodobé dopady. Tento typ důsledků přináší hlavně psychologické problémy vyplývající z pocitu méněcennosti. Tyto pocity mohou vyústit v alkoholismus, narkomanií apod. Jak píše Buchtová: „*Psychologické výzkumy dlouhodobě nezaměstnaných lidí zjišťují jejich hlubokou deprivaci (strádání) ze ztráty práce, pokles sebedůvěry a sebeúcty, pocity neužitečnosti a beznaděje*“ (Buchtová, 2002, s. 10). Buchtová dále upozorňuje na důvody této skutečnosti, které podle ní spočívají v tom, že: „*Práce je důležitou podmínkou důstojné existence člověka, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řady sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty*“ (Buchtová, 2002, s. 49). Pochopitelně, pokud člověk přijde o práci, přijde i o vše výše uvedené.

Dalším dopadem je ztráta pracovních schopností a zkušeností. Bohužel, čím déle nezaměstnanost trvá, tím více člověk zapomíná z toho, co uměl ve své profesi. Pak to může skončit naprosto katastrofálně. Navíc, personalisté si okamžitě všimají delších nepracovních úseků v CV potenciálního zaměstnance.

Dochází k velmi velkým posunům v pracovním rytmu zaměstnance – člověk není schopen správně rozvrhnout svůj volný čas, neví si rady s denním rytmem apod. To všechno pak negativně ovlivňuje jeho psychologický stav.

Je nutné počítat i se sociologickými dopady – nezaměstnaná osoba je zpravidla relativně negativně vnímána svým okolím. Zejména, pokud se jedná o člověka, který je delší dobu bez práce a žije jenom ze sociálních dávek. Dalším sociálním dopadem je to, pokud má člověk děti, kteří vidí problémy svých rodičů s nalezením práce a nejsou pochopitelně schopni jim v tom pomoci. Rodič může dokonce ztratit svou přirozenou autoritu před dítětem.

3.4 Platební bilance

Platební bilance je: „*Systematický účetní výkaz, který zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí, které se uskutečnily za určité časové období, zpravidla jednoho roku. Tyto transakce jsou spojeny s toky zboží, služeb kapitálu a peněz mezi domácí ekonomikou a zahraničím*“ (Durčáková, 2007, s. 15).

V podstatě se jedná o statistický výkaz, který poukazuje na vztah domácí ekonomiky a zahraničí. Samotná struktura platební bilance je následující:

1. Běžný účet:

- pohyb výrobků;
- pohyb důchodů z výrobních faktorů - bilance výnosů – pracovní důchody pracovníků ze zahraničí, úroky, dividendy, zisky;
- pohyb služeb – neviditelný obchod (tranzitní poplatky, doprava a také příjmy z cestovního ruchu);
- běžné transferové platby – sociální transfery, převody pracovních příjmů.

2. Finanční účet – závazky a pohledávky rezidentů vůči zahraničí:

- portfoliové investice;

- přímé zahraniční investice;
- ostatní investice.

3. Kapitálový účet – běžné kapitálové transfery.

4. Chyby a opomenutí.

5. Změna devizových rezerv – vývoj aktiv, které má k dispozici CB (Holman, 2011, s. 574-576).

Jak je vidět z rozčlenění bilance, jedná se o výbornou analýzu ve vztahu k vnějšímu světu, která zohledňuje jak tok zboží, tak i tok financí. Díky platební bilanci se zjistí, co ekonomika vyváží, co naopak dováží a do jakých zemí.

Nejvýznamnější součástí platební bilance jsou zahraniční investice a vývoz a dovoz, proto bude v dalším textu pozornost věnována právě těmto dvěma skutečnostem. Navíc se bude jednat o střed zájmu praktické části diplomové práce.

3.4.1 Zahraniční investice

Mezinárodní pohyb kapitálu umožňuje investovat peníze doslova po celém světě. Navíc, na rozdíl od importu, vlády většiny zemí velice pozitivně hledí na zahraniční investory a poskytují jim celou řadu výhod pobízejících pro vstup a působení v daném státě – třeba příliv zahraničních investic do České republiky byl v 90. letech podmíněn privatizací ekonomiky, liberalizací trhů a pobídek české vlády zahraničním investorům. Mezinárodní firmy velice vhodným způsobem využívají tyto skutečnosti (Režňáková, 2007, s. 53).

Mimochodem, díky tomu se jedná o objekt kritiky, která upozorňuje, že vláda díky tomu nepodporuje podnikavost svých vlastních občanů, a naopak pomáhá zahraničním firmám, které danou pomoc vůbec nepotřebují.

Zahraniční investice se dělí do dvou oblastí – první jsou přímé investice a druhou portfoliové zahraniční investice. První typ investice je definován následovně: „*Přímá zahraniční investice odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora (přímá investice)*“. Takže se nejedná jen o vložené peníze, ale i o transfer managementu know-how apod. (Režňáková, 2007, s. 52-53).

Investice zahraničních investorů se mohou stát velice významnou hybnou silou ekonomiky, která povede ke zvýšení životní úrovně místních obyvatel. To bylo již dokázáno na příkladu zcela odlišných zemí – například České republiky, Číny, Turecka apod.

Portfoliové zahraniční investice se realizují formou nákupu dlouhodobých zahraničních majetkových cenných papírů – akcií nebo dluhových instrumentů. Nejvýznamnější investoři pocházejí z Velké Británie, USA nebo Lucemburska. V tomto případě, na rozdíl od předchozího, se jedná jen o finanční stránku investování (Režňáková, 2007, s. 52-53).

3.4.2 Export a import

Vývozní a dovozní operace jsou nejjednodušší formou vstupu na zahraniční trh. Jedná se o metodu vstupu, která není zase až natolik náročná na vložený kapitál jako již zmíněné přímé investice do zahraničí.

Vývoz je dalším krokem v růstu firmy, který je zaměřen na rozšíření trhu odbytu v situaci, když je firma dodatečně velká a není spokojena se stávajícím trhem odbytu ve své domácí zemi. Prvním krokem v exportu je orientace na sousední země. Zboží, které je exportováno, by mělo mít určitou konkurenční výhodu oproti místnímu zboží. Může se jednat o nadprůměrnou kvalitu produkce (jako v případě německých firem) anebo nízkou cenu (jak v případě výrobků z Číny).

Již dávno neplatí, že vývoz je možné uskutečnit bez důkladné přípravy jen na zelené louce. Podle Mulačové: *„Podle podmínek zahraničních trhů je třeba adaptovat výrobovou politiku, zajistit nezbytné doprovodné služby a financovat náklady s nimi spojené, vybudovat distribuční cesty, stanovit vhodnou cenovou strategii a v neposlední řadě vložit značné prostředky do komunikační politiky“* (Mulačová, 2013, s. 494). Takže i vývoz podniku je spojen s určitými peněžními výdaji.

Export a import jsou velmi silně ovlivněny měnovým kurzem. Jak píše Jurečka s aplikací na českou ekonomiku: *„Po znehodnocení koruny tedy náš export poroste a import bude klesat. Zvýšení čistého exportu, tedy rozdílu mezi exportem a importem, se promítne do zvýšení české agregátní poptávky. Posílení (apreciace) koruny by vyvolalo opačný efekt, vývoz by se snižoval, kdežto dovoz by se zvyšoval, v důsledku čehož by se čistý export snížil a s ním by se snížila také agregátní poptávka“* (Jurečka, 2013, s. 65).

Právě díky tomu se stává měnový kurz jedním z hlavních nástrojů centrální banky. Jak je uvedeno na stránkách ČNB: *„Oslabení kurzu koruny vede ke zvýšení dovozních cen, a tím i*

celkové cenové hladiny v tuzemsku. V menší míře podpoří i domácí ekonomickou aktivitu“ (Česká národní banka. Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi).

Je nutné uvést, že se stát snaží ve své politice uplatňovat politiku směřovanou na podporu svého exportu a naopak omezení importu. Díky tomu dokonce vzniká celá řada seskupení zaměřených na rozšíření vnitřního trhu a společnou politiku vůči ostatním zemím. Nejznámějším integračním seskupením je bezesporu Evropská unie.

3.5 Státní a veřejné finance

Veřejné finance jsou součástí veřejného sektoru, který je definován jako: *„Součást smíšené ekonomiky. Pro veřejný sektor je charakteristické, že v něm vystupují dva druhy aktérů (činitelů), a to aktéři státní správy a aktéři veřejné samosprávy. Jejich role je upravena zákony“* (Ochrana, 2010, s. 17). Jednou z forem realizace úkolů položených na veřejný sektor je státní rozpočet.

Státní rozpočet má dvě součásti – příjmy a výdaje. Příjmy státu jsou představovány především daněmi. Z daní hraje naprosto zásadní roli DPH. U státních výdajů převyšují především sociální výdaje - transferové platby domácnostem. Dalším výdajem v pořadí jsou nákupy státu. Saldo státního rozpočtu by mělo být vyrovnané – tedy příjmy by se měly rovnat výdajům. V praxi se to ale moc často nestává a rozpočet bývá spíše deficitním. Čistě teoreticky lze předpokládat, že státní rozpočet může být i proficitním – když státní příjmy převýší státní výdaje. Deficit rozpočtu je tedy financován z finančního trhu. (Bartoníčková, 2009, s. 185-186).

Jedním z výsledků dlouhodobého deficitu rozpočtu je veřejný dluh. V dnešní době se jedná o střed pozornosti zejména jižního křídla Eurozóny – celá řada států bilancuje na hraně bankrotu, příkladem je třeba Řecko, u kterého státní dluh převyšuje 200 % HDP.

Jedná se o obrovský problém dnešní doby, vždyť, jak uvádí Kohout, taková obrovská státní zadluženost vznikala jen v důsledku obrovských válek – klasickou ukázkou jsou třeba první světová válka a z toho vyplývající státní dluhy Německa anebo Velké Británie. Jenže v dnešní době státní dluh vzniká v důsledku existence sociálního státu a nevhodné politiky vlády, která se snaží „zavděčit“ svým voličům zvýšením sociálních výhod (Kohout, 2012, s. 100-101).

3.6 Měnový kurz

Měnový, respektive devizový kurz je rovněž velmi diskutovaným tématem. Rozdíl mezi devizou a valutou je v tom, jestli se jedná o hotovostní nebo bezhotovostní veličinu. Měnový kurz vyjadřuje vztah domácí měny a cizích měn. Jedná se o přirozený výsledek vztahu mezi nabídkou a poptávkou (Radová, 2013, s. 280).

Dalším příkladem měnových kurzů je rozdělení na promptní (spotový) a termínový měnový kurz. První typ kurzu platí při realizaci obchodu ihned po uzavření smlouvy anebo do dvou obchodních dní po sjednání. Termínový kurz se naopak vztahuje k obchodům sjednaným dnes, avšak k jejich realizaci dochází až k určitému dni v budoucnosti (Radová, 2013, s. 280).

Měnový kurz je velmi často rozdělován podle vztahu centrální banky k dané ekonomické veličině – buď má centrální banka za cíl regulovat měnový kurz či nikoliv. V prvním případě mluvíme o systému pevných měnových kurzů, ve druhém případě o systému volně plovoucích kurzů. V prvním případě je kurz určen buď ve vztahu k jedné měně, nebo k více měnám (tzv. měnový koš). V dnešní době je možné se s tímto případem v Evropě potkat v případě zemí, které hodlají vstoupit do Eurozóny, a které kvůli tomu musí udržovat po určitou dobu oscilační pásmo své domácí měny. V dnešní době nemá většina centrálních bank za cíl regulaci kurzu měny, ale volí spíše cestu regulace inflace – viz příslušná kapitola této diplomové práce (Ptatscheková, 2013, s. 15-16).

Hlavními hráči, kteří mají zásadní vliv na měnový kurz v dané zemi, jsou velké firmy zaměřené na export, obchodní banky, a rovněž i centrální banka v dané zemi. Velké firmy vstupují na devizový trh s účelem výměny cizí měny, u bank platí zejména spekulativní a finanční motiv. Centrální banka působí na trhu cizí měny spíše s účelem ovlivnění makroekonomické situace v zemi.

Samotný devizový kurz bývá uváděn v přímé a nepřímé kotaci. Rozdílem je to, jestli se jedná o počet jednotek domácí měny za cizí, nebo opačně (Černohorský, 2011, s. 178).

Z dlouhodobého hlediska je měnový kurz ovlivněn platební bilancí země. Navíc je nutné počítat s již uvedenou skutečností – kurz může rovněž ovlivňovat platební bilanci, což je případ nedávných intervencí ČNB proti kurzu koruny. V krátkodobém horizontu je měnový kurz značně volatilní a je ovlivněn zejména spekulacemi na trhu (Jílek, 2013, s. 233).

Nejvíce obchodovanou měnou je americký dolar. Tato valuta navíc zprostředkovává většinu obchodních transakcí. Důvodem je velká likvidita americké měny, a navíc velmi velká aktivita trhu s americkými dolary (Jílek, 2013, s. 334).

Měnový kurz je doprovázen dvěma dopady – zhodnocením nebo znehodnocením měny. První situace nastává v případě snížení hodnoty kurzu domácí měny vůči zahraniční měně. Daná situace vzniká v případě zvýšení poptávky po domácí měně. Znehodnocení je naopak doprovázeno růstem kurzu v důsledku převisu nabídky cizí měny nad poptávkou po domácí měně (Ptatscheková, 2013, s. 13).

3.7 Úroková míra

Úroková míra je podle Kohouta: „*Cena kapitálu. Jako většina ostatních cen je určována trhem: bankami, které přijímají vklady a poskytují úvěry, a subjekty působícími na kapitálovém trhu. Trh kapitálu má ovšem tu zvláštnost, že je do značné míry ovlivňován chováním centrální banky. Centrální banka vyhláší některé základní sazby, za něž půjčuje peníze komerčním bankám (diskontní sazba, lombardní sazba) anebo za ně přijímá vklady od bank (repo sazba)*“ (Kohout, 2012, s. 65).

Je nutné uvést, že trh kapitálu je nejméně regulovaným trhem, zejména pokud jej srovnáme s trhem práce. Na trhu kapitálu není stanovena minimální hranice za jeho jednotku, stát zase až tolik nezasahuje do daného trhu apod. Na druhou stranu, naprosto zásadní roli na trhu kapitálu hraje již zmíněná centrální banka.

Trh s měnami patří bezesporu k nejvíce digitalizovaným trhům. Navíc se jedná o trh, který má globální charakter – na daném trhu se, na rozdíl od jiných trhů, obchoduje 24 hodin denně (Ptatscheková, 2013, s. 15).

Někteří autoři dokonce považují úrokovou míru za základ dnešního světa. Bez úrokové míry by, podle Černohorského, nikdy nebylo možné dosáhnout takového blahobytu jako dnes – „*Právě možnost poskytovat a přijímat půjčky, která posunula kapitalistické země k takové prosperitě, v jaké žádná civilizace ve světových dějinách nenacházela. Je to dáno tím, že široké spektrum ekonomických subjektů, zejména domácností a podniků má přístup k úvěrovým zdrojům, bez nichž by se například nezvyšovala kvalita život (bydlení, statky spotřebního charakteru apod.) a podniky by nemohly investovat do vývoje, výzkumu apod.*“ (Černohorský, 2011, s. 106).

Úroková míra má celou řadu typů – jedná se o již zmíněnou míru vyhlášenou centrální bankou dané země, mezibankovní úrokovou sazbu, klientské úrokové sazby na hypotéky apod. Navíc se uvádí dlouhodobá, střednědobá a krátkodobá úroková míra apod. Vždycky ale úroková míra vyjadřuje platbu za cizí peníze.

Vliv na úrokové sazby se výrazně liší dle typu dané úrokové sazby. Na úrokové míry vyhlášené centrální bankou mají, podle Černohorského, vliv třeba tyto skutečnosti:

- Očekávaná míra inflace,
- Vývoj úrokových sazeb v zahraničí,
- Vývoj cen surovin (ropy, zemního plynu, potravin apod.),
- Vývoj devizového kurzu dané měny,
- Predikce ekonomického růstu (i v zahraničí), včetně vývoje jednotlivých složek hrubého domácího produktu, tj. spotřeby, investic, vládních výdajů, exportu a importu,
- Vývoj HDP ekonomiky vzhledem k potenciálnímu HDP,
- Vývoj reálných úrokových sazeb,
- Působení fiskální politiky (Černohorský, 2011, s. 109).

Úrokové sazby jsou na mezibankovním trhu v silné korelaci se sazbami vyhlášenými centrální bankou dané země. Kromě toho, vliv na úrok má aktuální vztah mezi nabídkou a poptávkou a reálná situace v ekonomice (Černohorský, 2011, s. 112).

Úrokové sazby, podle Černohorského, plní v ekonomice celou řadu funkcí. První z nich je podle něj zajištění toku běžných úspor a jejich přeměny na investice. Díky tomu je podpořen ekonomický růst. Další funkcí je alokace zápůjčného kapitálu. Úroková míra pomáhá zprostředkovávání disponibilních prostředků od přebytkových k deficitním subjektům. Díky úrokové míře dochází k nastolení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po peněžních zůstatcích na trhu. Navíc, úrokové míry, jak již bylo uvedeno výše, mají velmi silný monetární význam, jelikož jsou vhodným nástrojem pro měnovou politiku. Je ale nutné uvést, že poslední funkce v dnešní Evropě nehraje zase až takovou roli – úrokové míry vyhlášené místními centrálními bankami se pohybují v blízkosti nuly (Černohorský, 2011, s. 106).

4 Praktická část

Další část diplomové práce již bude mít praktický charakter a bude zaměřena na prozkoumání toho, jak se vyvíjela a v současnosti vyvíjí ekonomiky České republiky a Německa. Z důvodu nutnosti zohlednit konzistenci ekonomických ukazatelů bylo rozhodnuto zvolit pouze jeden zdroj informací, a tím je databáze Eurostatu. Veškeré další údaje budou tedy uvedeny v eurech.

Pro účely uskutečnění výzkumu byla vybrána časová osa v od roku 2007 do roku 2019. Tam, kde je to možné, jsou využity i čerstvější údaje za rok 2020. Jedná se bezesporu o dobu dostatečně dlouhou pro posouzení ekonomického vývoje země. Bylo rozhodnuto nejen analyzovat ukazatele makroekonomického charakteru, které se vztahují k České republice, ale zohledňovat i vývoj ukazatelů v EU, kam spadá Česká republika. Vždycky bude u všech ukazatelů uveden průměr EU, průměr Eurozóny, a rovněž údaje u třech nejlepších a třech nejhorších členech Eurozóny. Dělá se to zejména pro účely zohlednění rozptylu mezi jednotlivými zeměmi.

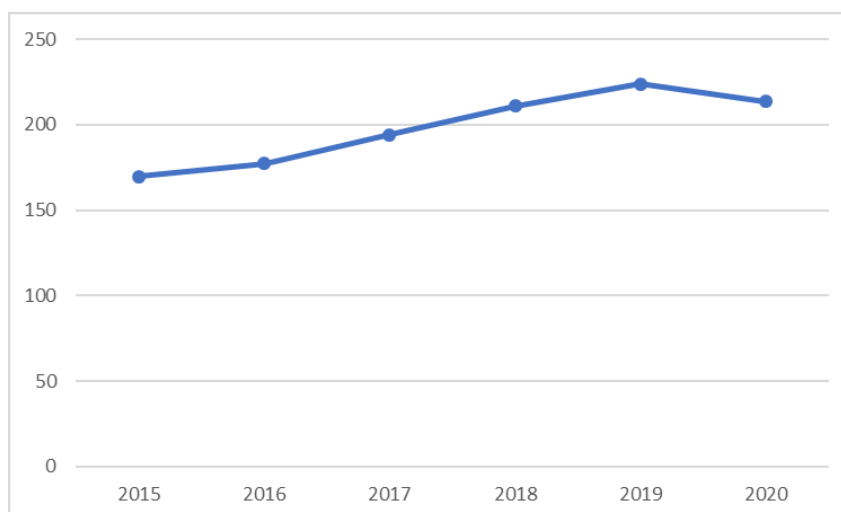
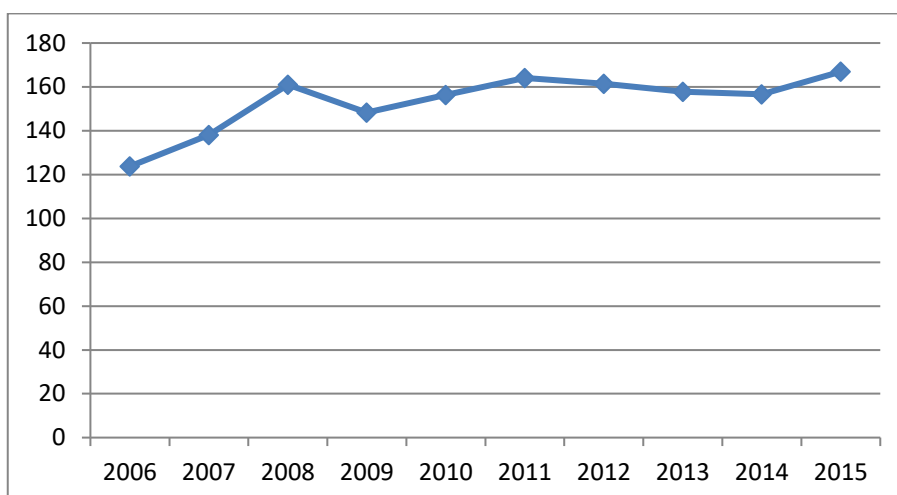
4.1 Česká republika

4.1.1 HDP

Český HDP se již delší dobu pohybuje na úrovni 200 mld. eur – viz obrázek č. 2. V roce 2009 bylo možné vypočítat značný pokles, což je přirozený důsledek hospodářské recese. V následujícím roce však HDP začal růst a v roce 2011 se dostal na předkrizovou úroveň. Jak je vidět, pohyby nominálního HDP nejsou příliš velké, což svědčí o stabilitě české ekonomiky – propady a vzestupy nejsou tak zjevné.

Dále je z vývoje HDP možné usoudit, že česká ekonomika není v žádném případě již rozvíjející se ekonomikou, ale je vysoce rozvinutou, o čemž svědčí právě malé výkyvy v HDP státu. Problém je ale možné shledat v částečné stagnaci vývoje HDP, v posledních letech sledování je ale vidět tendence k růstu. Problematické se jeví jenom poslední rok sledování, který byl ve znamení COVID-19.

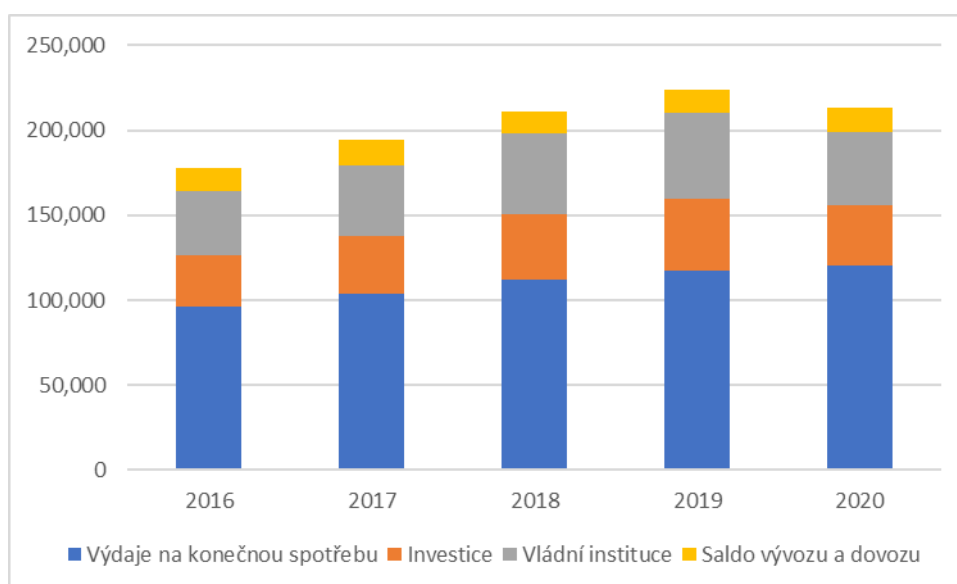
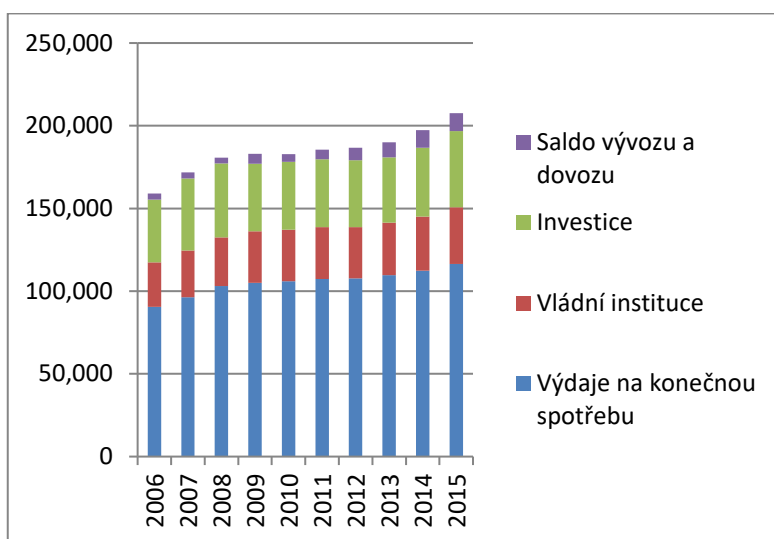
Obrázek 2. Nominální HDP ČR, v mld. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Z hlediska struktury českého HDP jednoznačně převládá spotřeba domácností – viz obrázek č. 3. Celkově vzato, struktura českého HDP zůstala po dobu sledování neměnná. Lze si rovněž všimnout, že obchodní bilance ČR je pozitivní a neustále roste, což vypovídá o silném exportu. Vnitřní poptávka velice výrazně pomohla českému HDP. Je to důkaz vysoce rozvinutého vnitřního trhu, který pomáhá ekonomice překonávat výpadky poptávky v zahraničí. V podstatě, díky tomu je místní ekonomika velmi diverzifikovaná.

Obrázek 3. Struktura českého HDP, v mil. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Kromě absolutní výše HDP se musí počítat i s počtem obyvatel – tedy s ukazatelem HDP připadající na jednu hlavu. Podle tohoto ukazatele je Česká republika přibližně na 50 % celoevropského průměru – viz tabulka č. 1. A má třikrát méně nežli evropský lídr – Lucembursko. Z hlediska vývoje tohoto ukazatele je jednoznačně vidět, že Česká republika má opravdu co dohánět. Velmi negativně lze vyhodnotit to, že od roku 2008 zůstal HDP na hlavu v případě ČR v podstatě neměnný. Jinými slovy, od roku 2008 až do roku 2015 byl stát ve stagnaci. Na druhou stranu se jedná o celoevropský trend – stačí se podívat na ukazatele EU. Navíc třeba v případě lídru – Irsko kleslo místní HDP na hlavu o desítky procent, což v případě České republiky nebylo pozorováno. V posledních letech pozorování však došlo ke zmenšení

rozdílu mezi českým a unijním HDP, což je výsledkem rychlejšího růstu české ekonomiky, nežli Evropy v průměru.

Tabulka 1. HDP na hlavu v EUR

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lucembursko	76 500	77 000	72 800	78 700	82 500	82 600	85 000	88 300	89 900
Irsko	44 800	41 700	37 400	36 700	37 800	38 300	39 200	41 900	55 100
Nizozemí	37 400	38 900	37 400	38 000	38 500	38 500	38 900	39 300	40 000
Eurozóna	29 100	29 600	28 200	28 900	29 500	29 500	29 700	30 100	30 800
EU	26 000	26 100	24 500	25 500	26 100	26 600	26 700	27 500	28 800
Česká republika	13 400	15 400	14 100	14 900	15 600	15 400	15 000	14 900	15 800
Slovensko	10 400	12 200	11 800	12 400	13 100	13 400	13 700	14 000	14 500
Litva	9 000	10 200	8 500	9 000	10 300	11 200	11 800	12 500	12 900
Lotyšsko	10 300	11 200	8 800	8 500	9 800	10 800	11 300	11 800	12 300

	2016	2017	2018	2019	2020
Lucembursko	82 880	82 550	83 470	83 640	81 290
Irsko	49 930	53 890	57 780	60 170	61 560
Nizozemí	39 810	40 730	41 450	41 870	40 070
Eurozóna	29 690	30 400	30 900	31 210	29 100
EU	26 380	27 080	27 600	27 970	26 220
Česká republika	16 670	17 490	17 990	18 330	17 260
Slovensko	14 550	14 980	15 520	15 860	15 010
Litva	12 070	12 760	13 390	14 010	13 890
Lotyšsko	11 150	11 620	12 180	12 510	12 130

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Daleko důležitějším ukazatelem, nežli je ukazatel celkového HDP na osobu dle PPS, který eliminuje rozdíl v cenách – jak víme, v EU existují relativně silné disproporce z hlediska ekonomické síly. Jak je vidět z tabulky č. 2, Česká republika se po celou dobu sledování pohybuje pod hranicí EU, její ukazatel je o 15-20 % menší nežli v ostatních evropských zemích.

Tento ukazatel byl doplněn kvůli tomu, že vyjadřuje určitý počet jednotek dané národní měny, za který lze koupit stejně velké množství výrobků nebo služeb na vnitrostátním trhu jiné měny. Jedná se tedy o jiný přístup pro zhodnocení výkonnosti ekonomiky. Třeba podle HDP na hlavu se Česká republika pohybuje na konci žebříčku spolu s pobaltskými zeměmi, kdežto v případě PPS se již pohybuje v polovině žebříčku a přibližuje se Maltě a Španělsku. Je tedy zřejmé, že se musí zohledňovat nejen celková čísla, ale i relativní – tedy, vzhledem k určité ekonomice a její cenové hladině, v opačném případě lze získat zkreslený přehled o ekonomice. Je to zřejmě způsobeno nižší cenovou hladinou v české ekonomice, v důsledku čehož si mohou Češi i za nižší mzdu dovolit více.

Na druhou stranu je nutné uvést, že se ukazatel za Českou republiku výrazně přibližuje tomu unijnímu. Navíc se musí podotknout, že v případě absolutních ukazatelů zmíněných výše, propad mezi českým a evropským HDP, respektive HDP největších zemí byl naprosto zásadní. V případě zohlednění parity kupní síly není rozdíl zase až tak velký a v případě porovnání s průměrnými unijními ukazateli nepřesahuje dvě desítky procent. Mimochodem, Praha již tento ukazatel překonala, proto je vyjmuta z evropských dotačních fondů. Pochopitelně nelze předpokládat, že Česká republika v nejbližších 10-15 letech dožene třeba Irsko anebo Lucembursko, avšak může se počítat s tím, že se česká úroveň pomalu ale jistě, přibližuje západním ekonomikám. Pouze okrajově je možné zmínit HDP na osobu v Řecku – díky nevhodné a nezodpovědné politice řecké vlády se místní HDP dostalo dokonce pod úroveň bývalých komunistických zemí, včetně ČR, ačkoliv ještě před deseti lety byl ukazatel na úrovni evropského průměru. V posledních letech dané přiblížení je vidět daleko lépe, český HDP měřený pomocí PPC je ve výši 92-93 % od celoevropského.

Tabulka 2. HDP na osobu dle PPS, kde EU je 100 %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lucembursko	262	259	250	256	263	259	261	267	264
Irsko	148	134	129	130	131	132	133	137	177
Nizozemí	138	139	137	134	133	133	134	131	128
Eurozóna	110	109	109	108	108	108	107	107	107
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Česká republika	82	84	85	83	83	83	84	86	87
Litva	60	63	56	60	66	70	73	75	75
Řecko	93	93	94	85	75	72	72	70	68
Lotyšsko	57	59	52	53	57	60	62	64	64

	2016	2017	2018	2019
Lucembursko	272	263	261	260
Irsko	177	185	191	193
Nizozemí	129	129	130	128
Eurozóna	107	107	107	106
EU	100	100	100	100
Česká republika	89	91	92	93
Litva	76	79	82	84
Řecko	68	67	67	67
Lotyšsko	66	67	69	69

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.1.2 Inflace

Během krize v letech 2008-2009 panovaly zcela opodstatněné obavy kvůli vzniku deflace. Mimochodem, jedná se o jev, se kterým si moderní ekonomika vůbec neví rady – naposledy se

deflace vyskytla ve 30. letech minulého století během období tzv. Velké deprese. Už z prvního pohledu do tabulky č. 3, je zřejmé, že se ekonomika Evropy potýká s velmi vážnými problémy. Navíc Kypr, Řecko a Slovinsko čelí deflaci, což je jasným signálem strukturálních problémů v ekonomice. V případě České republiky je ale inflace na úrovni 1-2 %. Jedná se o mírnou inflaci, která je dokonce pro ekonomiku prospěšná. Jak je z tabulky zřejmé, jedno z největších makroekonomických „zel“ 20. století – hyperinflace nehraje v případě české nebo evropské ekonomiky žádnou roli. České hospodářství by si mělo spíše zvyknout žít v období klesajících cen. Od roku 2017 je možné vyzorovat růst cen, který je spojen zejména s ekonomickým růstem země. V posledním roce sledování inflace dokonce dosáhla 11,4 % podle Eurostatu. Do budoucnosti ale zřejmě dojde k poklesu inflace, a to díky poklesu agregátní poptávky v souvislosti s vládními opatření vyhlášenými proti COVID-19.

Tabulka 3. Míra inflace v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kypr	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	-1,5
Řecko	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0	-0,9	-1,4	-1,1
Slovinsko	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4	-0,8
EU	2,3	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0,0
Eurozóna	2,2	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0
Česká republika	2,9	6,3	0,6	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3
Belgie	1,8	4,5	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	0,6
Rakousko	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8
Malta	0,7	4,7	1,8	2,0	2,5	3,2	1,0	0,8	1,2

	2016	2017	2018	2019	2020
Kypr	-1,2	-0,5	0,2	0,8	-0,3
Řecko	0,02	1,2	1,9	2,5	1,2
Slovinsko	-0,2	1,4	3,4	5,1	4,8
EU	0,3	1,9	3,9	5,4	
Eurozóna	0,2	1,8	3,6	4,8	5,1
Česká republika	0,7	3,1	5,1	7,8	11,4
Belgie	1,7	4,0	6,4	7,8	8,2
Rakousko	0,9	3,2	5,4	6,9	8,4
Malta	0,9	2,2	3,9	5,5	6,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.1.3 Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti jednoznačně ukazuje na to, že jižní křídlo Eurozóny je velmi silně zasaženo touto makroekonomickou veličinou. V Řecku je bez práce v podstatě každý čtvrtý

občan – viz tabulka č. 4. Nezaměstnanost, na rozdíl od zbytku EU, není problémem pro českou ekonomiku, země je v podstatě jedním z mála „bezpečných“ ostrůvků v moři nezaměstnanosti. Menší nezaměstnanost než v České republice je už jenom v Německu. Po celou dobu sledování se tento ukazatel, v případě České republiky, pohyboval v přijatelné výši – na úrovni 5-7 %. V posledních letech sledování ukazatel dokonce padl na 2-3 %. Jinými slovy se lze domnívat, že ten, kdo chtěl najít práci, dokázal ji najít. Problémem v české ekonomice je spíše regionální nezaměstnanost, o které však bude pojednáno až v poslední kapitole.

Tabulka 4. Obecná míra nezaměstnanosti v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5	24,9
Španělsko	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5	22,1
Kypr	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1	15
Eurozóna	7,5	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12	11,6	10,9
EU	7,2	7	9	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4
Malta	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,8	5,4
Česká republika	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,1
Německo	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,6

	2016	2017	2018	2019
Řecko	23,6	21,5	19,3	17,3
Španělsko	19,6	17,2	15,3	14,1
Kypr	13,0	11,1	8,4	7,1
Eurozóna	10,0	9,0	8,1	7,5
EU	9,1	8,1	7,2	6,7
Malta	4,7	4,0	3,7	3,6
Česká republika	4,0	2,9	2,2	2,0
Německo	4,1	3,8	3,4	3,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Výhodou České republiky je relativně pružný pracovní trh. Stačí jej porovnat se španělským, kde je oblast pracovního práva velmi nepružná. Mimochodem, poslední demonstrace ve Španělsku se týkaly právě rozšíření pracovního práva země i na nové zaměstnance. Díky této pružnosti mohou zaměstnavatele v ČR rychle nabírat ale i rychle propouštět zaměstnance.

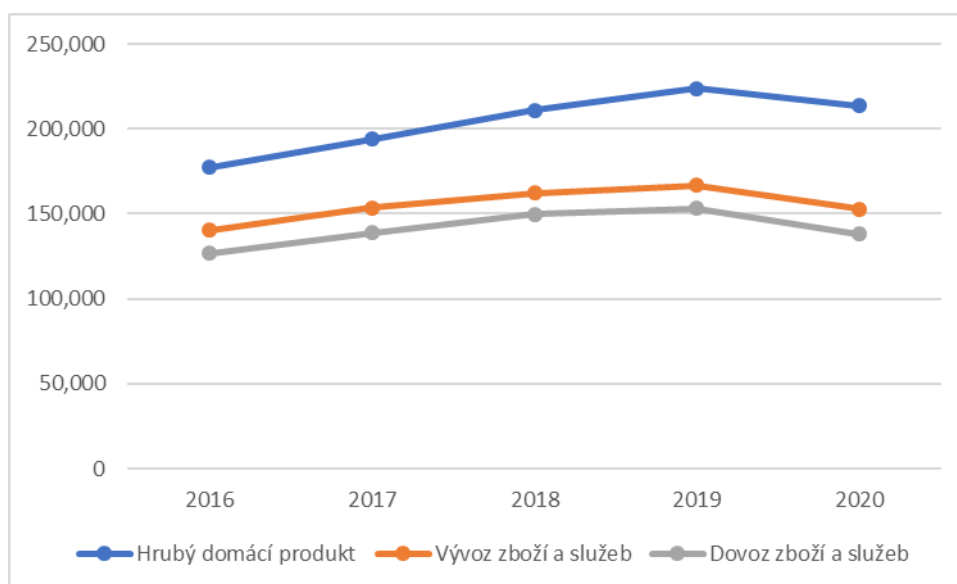
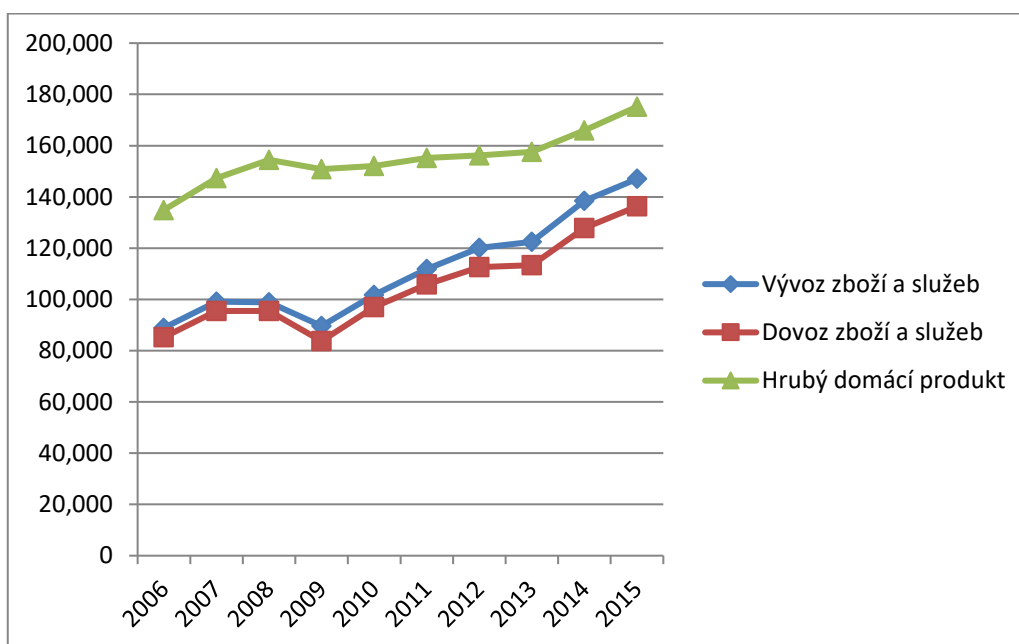
4.1.4 Platební bilance

Z hlediska platební bilance je nutné upozornit především na dovoz a vývoz, přímé zahraniční investice a na podíl exportu výrobků založených na výzkumu a inovacích. Z hlediska dovozu je možné si všimnout, že český HDP v podstatě kopíruje vývoj vývozu – viz obrázek č. 4. Vývoz sice v roce 2009 velmi silně propadl, a to daleko silněji než HDP, avšak velmi rychle

začal znovu růst. Navíc si lze všimnout, že se zvyšuje obchodní bilance – mezera mezi vývozem a dovozem výrazně roste, jedná se o velmi pozitivní zjištění pro českou ekonomiku.

České zboží je tedy v zahraničí velmi konkurenceschopné. Je nutné uvést, že většina exportu směřuje do západní části EU. Jedná se o další důkaz konkurenceschopnosti českého vývozu, které se dokázalo probojovat na tak náročném trhu.

Obrázek 4. Vývoj dovozu a vývozu, v mil. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Pokles vývozu a dovozu v posledních letech je možné vysvětlit vládními opatření vyhlášenými v březnu roku 2020.

Česká ekonomika je jednoznačně velmi otevřenou ekonomikou – podíl na exportu je ve výši 72 %. Svědčí to o vysoké konkurenceschopnosti českých výrobků v zahraničí – viz tabulka č. 5. Zajímavé je, že podle podílu na exportu je česká ekonomika nad průměrem Eurozóny a EU. Lze to vysvětlit zejména tím, že existuje celá řada evropských států, které mají velmi robustní vnitřní trh, takže pro místní výrobce není potřeba vyvážet svoje zboží – kapacita místních trhů je velká. O tom je možné se ujistit i v tom, že první místa, podle podílu, zaujímají menší země – třeba Irsko nebo Lucembursko. A naopak, velké země s desítkami milionů obyvatel jako je třeba Francie nebo Itálie, nemají velký podíl na vývozu.

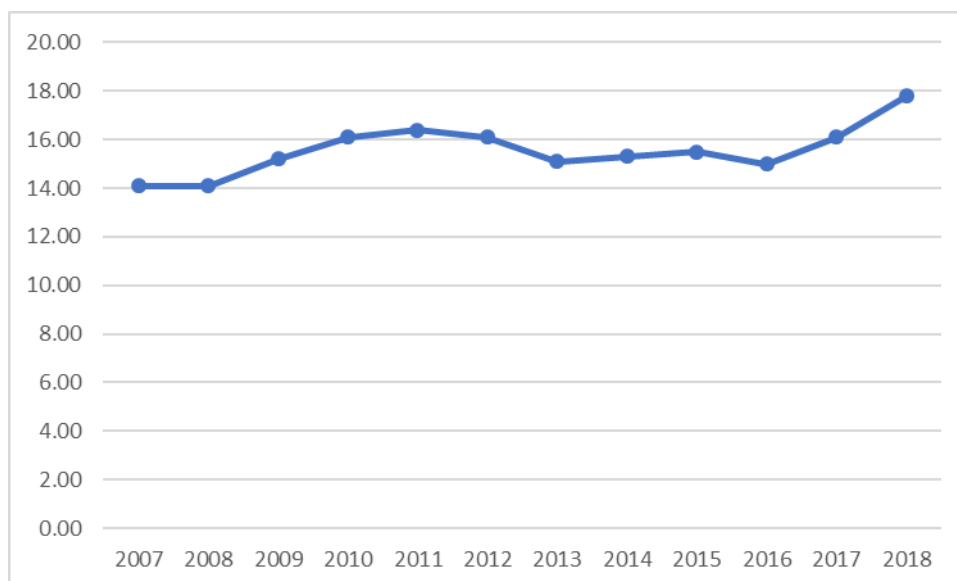
Tabulka 5. Podíl exportu na HDP v %

	Podíl exportu na HDP
Lucembursko	190,5
Malta	149,6
Irsko	101,7
Česká republika	71,7
Eurozóna	41,4
EU	40,4
Řecko	26,2
Itálie	27,3
Francie	27,6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Z hlediska vývozu je zcela zásadní uvést, že 14-15 % českého exportu činí výrobky s vysokou přidanou hodnotou, založené na inovacích – viz obrázek č. 5. Jedná se ještě o jeden důkaz existence ekonomiky, založený na znalostech, nikoliv na levných zdrojích. Přitom je patrná tendence nárůstu daného podílu.

Obrázek 5. Vývoz vysoce technologického zboží jako podíl na celkovém vývozu v %

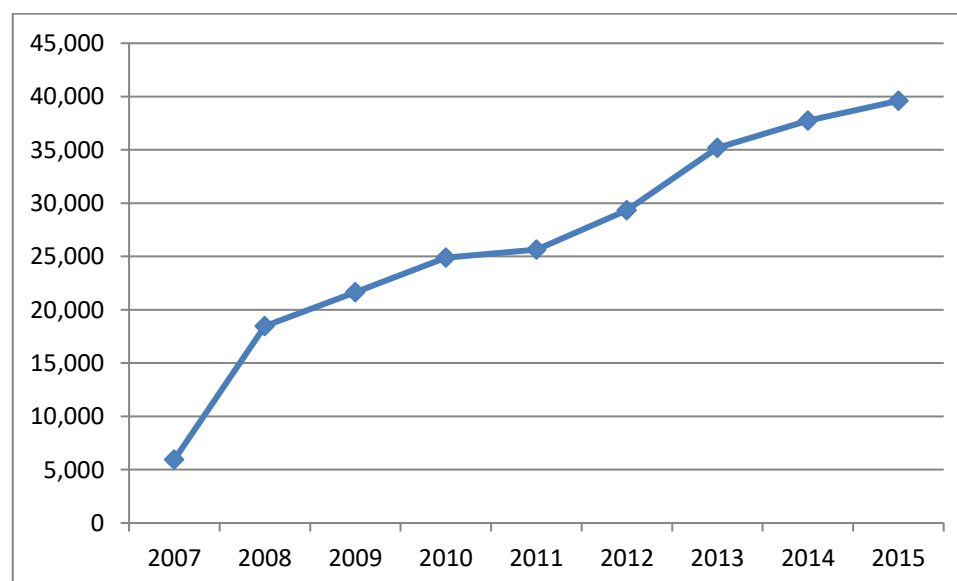

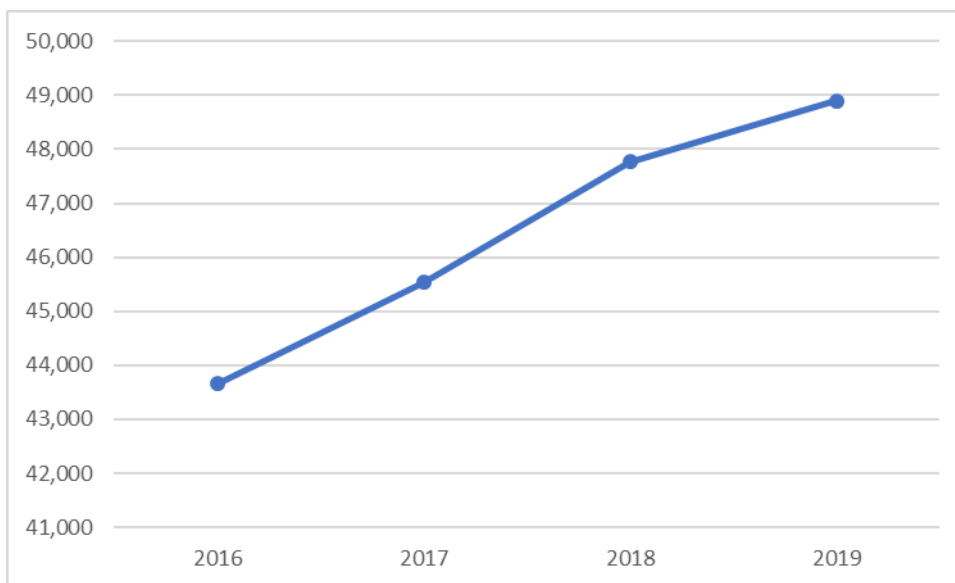
Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Česká republika je velmi významným lákadlem pro zahraniční investory – viz obrázek č. 6, který poskytuje přehled o přímých zahraničních investicích. Jak je vidět, objem investic neustále rostl, což lze vysvětlit vhodným ekonomickým klimatem České republiky. Navíc si lze všimnout, že objem rostl i během krize, došlo jenom ke zmírnění tempa růstu.

Země je pro zahraniční investory velmi přitažlivá, ať již z hlediska kvalifikace pracovní síly, úrovně cen anebo zeměpisné polohy. Navíc k tomu je nutné připočítat velmi rozvinutou infrastrukturu a otevřený přístup vlády k zahraničním investorům.

Obrázek 6. PZI, v mil. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.1.5 Státní a veřejné finance

Veřejné finance jsou prozatím v případě České republiky relativně v pořádku – viz tabulka č. 6, kde je uveden podíl veřejného dluhu na HDP. Český dluh nepřekračuje ani 50 % HDP země. Na druhou stranu je zcela alarmující, že během pouhých deseti let se vládní dluh dokázal zdvojnásobit. V tomto směru nemohou být evropské země žádným vzorem pro Českou republiku – jejich dluh v průměru dosahuje 85-90 %. V případě Řecka jde dokonce o platební neschopnost státu, jelikož nezodpovědná řecká vláda dluží dvakrát tolik, kolik činí domácí produkt této země.

Zvýšení zadluženosti je možné vysvětlit nástupem krize, a díky tomu i propadem objemu vybraných daní, stejně jako existencí státních výdajů, které nezávisí na aktuální situaci v ekonomice, ale i přes to je růst pohybující se na hranici 70 % příliš vysoké číslo.

V posledních letech sledování je možné vidět pokles podílu státního dluhu. Na první pohled se jedná o pozitivní událost, na stranu druhou dané změny bylo dosaženo nikoliv poklesu dluhu, ale spíše růstem HDP.

Tabulka 6. Veřejný dluh vůči HDP v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	103,1	109,4	126,7	146,2	172,1	159,6	177,4	179,7	177,4
Itálie	99,8	102,4	112,5	115,4	116,5	123,3	129	131,9	132,3
Portugalsko	68,4	71,7	83,6	96,2	111,4	126,2	129	130,6	129
Eurozóna	65	68,6	78,4	83,8	86,1	89,5	91,3	92	90,4
EU	57,5	60,7	72,8	78,4	81,1	83,8	85,7	86,7	85
Litva	15,9	14,6	28	36,2	37,2	39,8	38,7	40,5	42,7
Česká republika	27,8	28,7	34,1	38,2	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3
Lotyšsko	8,4	18,7	36,6	47,4	42,8	41,3	39	40,7	36,3
Lucembursko	7,8	15,1	16	19,9	18,8	21,8	23,5	22,7	22,1
Estonsko	3,7	4,5	7	6,6	6,1	9,7	10,2	10,7	10,1

	2016	2017	2018	2019
Řecko	180,8	179,2	186,2	180,5
Itálie	134,8	134,1	134,4	134,7
Portugalsko	131,5	126,1	121,5	117,2
Eurozóna	90,1	87,7	85,8	84,0
EU	83,8	82,0	80,3	79,2
Litva	39,7	39,1	33,7	35,9
Česká republika	36,6	34,2	32,1	30,2
Lotyšsko	40,4	39,0	37,1	36,9
Lucembursko	20,1	22,3	21,0	22,0
Estonsko	9,9	9,1	8,2	8,4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

I v oblasti deficitu veřejného rozpočtu vůči HDP je nutné uvést, že česká ekonomika by měla sloužit spíše jako vzor pro evropské státy, jelikož se jedná o jednu z nejméně zadlužených ekonomik – viz tabulka č. 7. Průměrný deficit českých veřejných financí je až třikrát nižší, nežli je v EU. Navíc, české veřejné finance jsou relativně stabilní – dluh se navýšil jenom v letech 2009-2010, což byl vrchol krize v Evropě a vládní finance zaznamenaly tedy výpadky částí příjmů ve formě omezení výběru daní za předpokladu zachování stejných výdajů, což nutně vedlo k prohloubení deficitu. Později je možné dokonce mluvit o proficitu českých veřejných financí.

Tabulka 7. Deficit rozpočtu vůči HDP v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,8	-13,2	-3,6	-7,5
Španělsko	2	-4,4	-11	-9,4	-9,6	-10,5	-7	-6	-5,1
Portugalsko	-3	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4
EU	-0,9	-2,4	-6,6	-6,4	-4,6	-4,3	-3,3	-3	-2,4
Eurozóna	-0,6	-2,2	-6,3	-6,2	-4,2	-3,6	-3	-2,6	-2,1
Česká republika	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6
Estonsko	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1
Německo	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1	0	-0,2	0,3	0,7
Lucembursko	4,2	3,4	-0,7	-0,7	0,5	0,3	1	1,5	1,6

	2016	2017	2018	2019
Řecko	0,5	0,7	1,0	1,5
Španělsko	-4,3	-3,0	-2,5	-2,9
Portugalsko	-1,9	-3,0	-0,3	0,1
EU	-1,7	-1,0	-0,7	-0,8
Eurozóna	-1,5	-0,9	-0,5	-0,6
Česká republika	0,7	1,5	0,9	0,3
Estonsko	-0,4	-0,7	-0,5	0,1
Německo	1,2	1,4	1,8	1,5
Lucembursko	1,9	1,3	3,1	2,4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

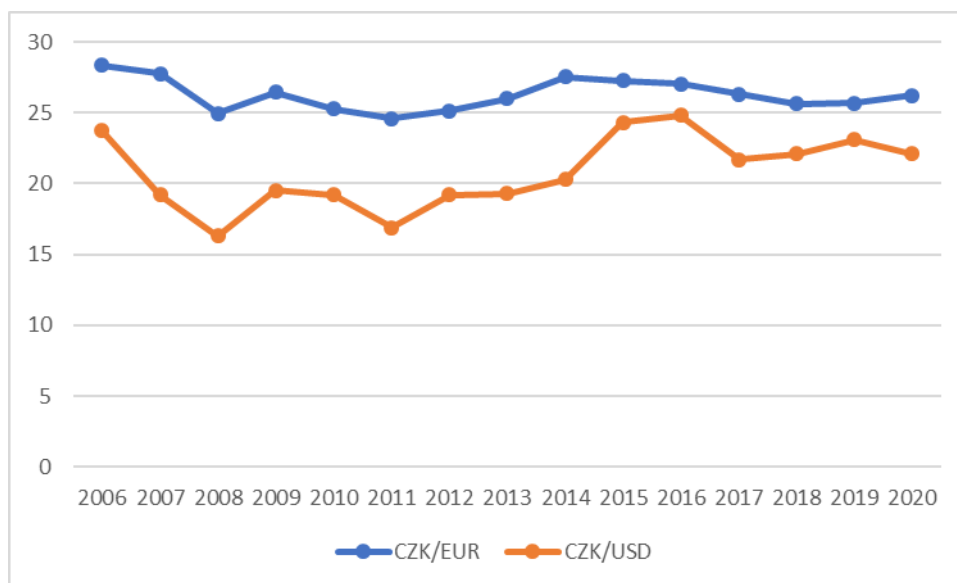
4.1.6 Měnový kurz

Pro českou ekonomiku je zcela zásadní pozorovat kurz eura a amerického dolaru jako valut hlavních obchodních partnerů – viz obrázek č. 7. Jak je vidět, kurz obou měn se po celou dobu sledování výrazně měnil. Koruna je jednoznačně velmi silnou měnou – po celou dobu sledování docházelo k jejímu posílení. Příčinu lze hledat především ve velmi značném podílu českého exportu, který se zvyšuje, což má za výsledek příliv velkého množství cizích měn do země. Další příčinou je již zmíněný příliv zahraničních investic, který nebyl zastaven ani krizí. V souladu se základním ekonomickým zákonem nabídky a poptávky, vede zvýšení nabídky automaticky k poklesu ceny zboží. V tomto případě je možné za zboží považovat kurz české koruny v nepřímé kotaci.

V letech 2013-2017 ČNB prováděla kurzové intervence s cílem oslabit domácí měnu. Daný krok činila ČNB s tímto cílem: „*Slabší kurz podporuje české vývozy, a tím roste konkurenceschopnost a ziskovost podniků a i jejich ochota investovat. Oživení výroby následně*

přispívá k nárůstu zaměstnanosti a mezd, což zvyšuje kupní sílu domácností“ (Česká národní banka. Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi).

Obrázek 7. Pohyb kurzu – euro a americký dolar

Zdroj: Vlastní zpracování dat na základě ČNB

Jinými slovy, ČNB velice vhodným způsobem dokázala využít svůj měnový nástroj pro posílení růstu ekonomiky. Pokud by Česká republika byla členem Eurozóny, tato možnost by nebyla pochopitelně realizována. Bez těchto intervencí by i nadále docházelo k posílení kurzu, a tímto i k poklesu konkurenceschopnosti českých výrobků v zahraničí. I po ukončení intervencí nedošlo k posílení měny, což zřejmě pomáhá českým exportérům.

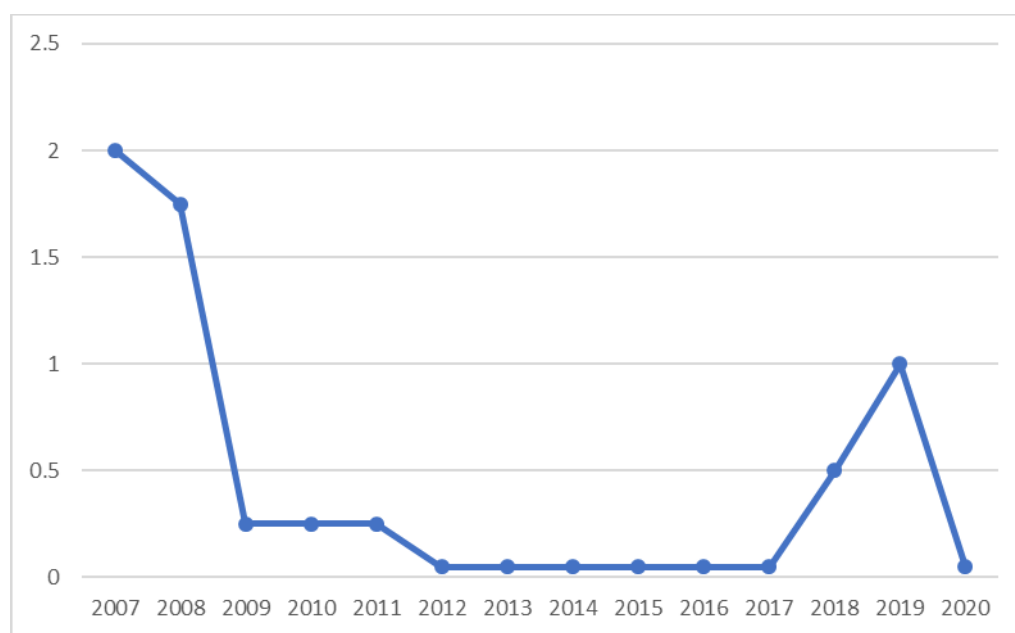
4.1.7 Úroková míra

Veškeré úrokové sazby v České ekonomice se v současné době pohybují velmi blízko nule. Důvodem je snaha ČNB podpořit vývoj České republiky formou politiky levných peněz. Ve výsledku většina sazeb vyhlášených ČNB nepřevyšuje 1 %. Jedinou výjimkou je sazba PMR, která je ve výši 2 %.

Na obrázku č. 8 je vidět vývoj jedné z úrokových sazeb, jedná se o diskontní sazbu vyhlášenou ČNB. Jedná se v podstatě o možnost uložení KB přes noc jako likvidní aktiva u ČNB. Právě na tyto peněžní částky se vztahuje daná sazba. Jedná se o velmi důležitou sazbu, jelikož právě daná sazba je dolní mezí pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na mezibankovním, a potažmo i peněžním trhu. Jak je vidět na obrázku č. 8, neustále dochází ke snižování dané sazby, jedná se o patrnou snahu ČNB nedopustit recesi v ekonomice. V roce 2012 bylo poslední snížení na

úroveň 0,05. Od té doby zůstala sazba beze změny. Lze to vysvětlit tím, že další snižování nemá smysl – i tak je sazba de facto na nule. Právě proto ČNB od roku 2013 aktivně působí na volném trhu s cílem ovlivnit kurz koruny, a tímto i podpořit export a konkurenceschopnost České republiky. Uvedené téma ovšem přesahuje tuto diplomovou práci, jelikož se týká finančního trhu, kdežto práce je zaměřena na reálnou ekonomiku. V letech 2018-2019 došlo k navýšení sazby, zřejmě jako obavy o přehřátí ekonomiky, avšak již v roce 2020 došlo k jejímu výraznému snížení, jelikož došlo k výskytu COVID-19.

Obrázek 8. Vývoj diskontní sazby ČNB v %

Zdroj: Vlastní zpracování dat na základě ČNB

Úrokové míry díky tomu dokázaly pomoci celé řadě rodin, aby si pořídily vlastní bydlení, jelikož hypoteční sazby jsou historicky na nule, a mnohé banky poskytují hypotéky na 2 % p. a. Ve výsledku je podpořen i český sektor stavebnictví, který se může díky tomu těšit relativně velké poptávce ze strany fyzických osob.

Na druhou stranu je jasné, že úrokové sazby přestaly v případě ČR plnit roli monetárního nástroje, proto lze očekávat, že ČNB bude i nadále pracovat jen s kurzem české koruny. Toto tvrzení navíc podporují i výsledky předchozí analýzy, kde se jasně poukázalo na vývozní charakter české ekonomiky.

4.1.8 Problémy ekonomiky České republiky

Bohužel, mnohdy se zapomíná na to, že ekonomika je jenom o lidech, nikoliv o číslech, proto je nutné hledat problémy v ekonomice především za lidským faktorem.

Prvním problémem české ekonomiky, o kterém se dlouho diskutuje, je nedostatek pracovníků s technickým vzděláním. Bohužel, v dnešní době je realita taková, že většina studentů spíše volí humanitní obory, které jsou bezesporu lehčí pro studium. Ve výsledku ale české ekonomice chybí desítky tisíc pracovníků s technickými znalostmi a na trhu je přebytek právníků, sociologů apod.

Někdy se lze setkat s názory, že česká ekonomika je jenom subdodavatelem německým podnikům, a je v podstatě levnou montovnou, která je situována poblíž hranic s Německem. Ve výsledku jsou české mzdy poloviční v porovnání s Německem nebo Rakouskem. Jinými slovy ČR sice hodně vyrábí a exportuje, ale není konečným prodejcem, díky čemuž se ztrácí přidaná hodnota, a tímto stát přichází o významné zisky.

Dalším problémem české ekonomiky je jednoznačně stárnutí obyvatelstva, které v současné době sice nemá velký dopad, avšak v budoucnosti může způsobit značné problémy. Důvodem vzniku jsou nadměrné výdaje na sociální a medicínskou oblast. Relativně brzy bude většina obyvatel v důchodovém, respektive předdůchodovém věku a lidí v produktivním věku zůstane daleko méně.

Dalším problémem, který souvisí s předchozím, je počet nově narozených dětí. Bohužel, v současné době se v České republice rodí maximálně jedno-dvě děti v rodině. Navíc, mnoho lidí si ani nepřejde zakládat rodiny a rodit děti. Důkazem tohoto tvrzení je třeba tabulka č. 8, která udává podíl dětí ve věku 0-14 let na celkové populaci. Jak je zřejmé, jenom 15 % populace jsou děti, což znamená demografickou katastrofu v budoucnosti, jelikož po celé období by podíl dětí měl být vyšší nebo srovnatelný s dospělou populací. Ve výsledku, za 20-30 let se demografická pyramida otočí a český stát bude čelit obrovskému problému, jelikož 15 % nezvládne péči o celou populaci. Jedná se o problém, který má většina evropských zemí.

Tabulka 8. Podíl dětí ve věku 0-14 let na celkové populaci

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU	15,9	15,8	15,7	15,7	15,7	15,7	15,6	15,6	15,6	15,6
ČR	14,4	14,2	14,2	14,3	14,5	14,7	14,8	15	15,2	15,4

	2017	2018	2019	2020
EU	15,6	15,6	15,5	15,1
ČR	15,6	15,7	15,9	16,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Dalším ukazatelem svědčícím o budoucí demografické krizi je třeba tzv. old age dependency ratio, což je ukazatel uvádějící procento mezi počtem lidí ve věku 65 let a více (jedná se o ekonomicky neaktivní lidi) a počtem lidí ve věku 15 až 64 let. Tento ukazatel se uvádí jako podíl na 100 pracujících. Jak je vidět z tabulky č. 9, během pouhých deseti let došlo k nárůstu tohoto ukazatele o téměř 10 %, a to jak v případě EU, tak i v ČR. Již teď na 100 pracujících připadá 30 důchodců a toto číslo neskutečně roste. Jinými slovy, děti se rodí daleko méně a populace výrazně stárne. Pochopitelně vzniká otázka, jak to bude řešeno do budoucna. Přitom určité kroky k řešení musí být podniknuty již teď, jinak za deset let bude pozdě. V současné době se jedné české ženě rodí v průměru 1,5 dítěte, takže ekonomice hrozí postupné ubývání lidí, pokud počítáme, že pro zachování demografické situace je zapotřebí, aby se jedné ženě narodily aspoň 2 děti.

Tabulka 9. Old age dependency ratio – EU a ČR v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU	25,2	25,5	25,8	26,1	26,4	26,9	27,5	28,2	28,8	29,3
ČR	20,3	20,6	21,1	21,7	22,3	23,4	24,6	25,7	26,6	27,6

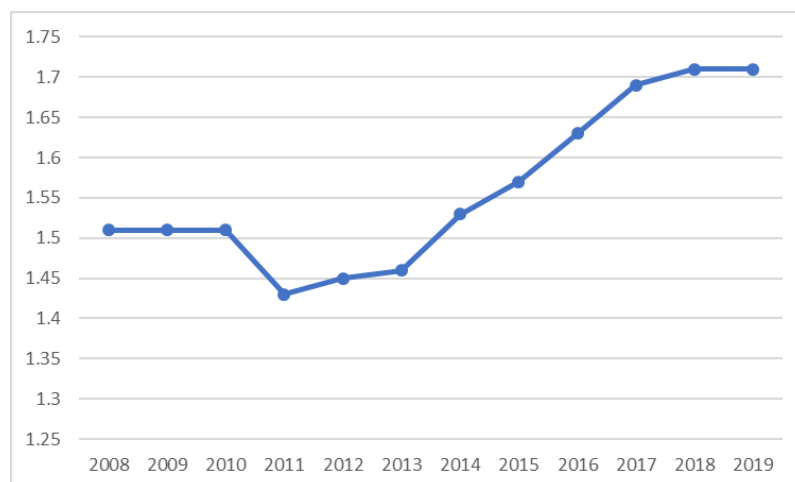
	2017	2018	2019	2020
EU	30,2	30,8	31,4	32,0
ČR	28,6	29,6	30,4	31,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Ve výsledku bude české ekonomice po dvaceti maximálně čtyřiceti letech chybět ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Daná situace je prozatím částečně řešena vysokou porodností způsobenou dětmi narozenými v 80. letech. Na druhou stranu, po zcela přirozeném ukončení baby boomu v 80. letech, přijde řada na lidi narozené v 90. letech, v té době ovšem v České republice byla demografická krize. Díky nástupu generace lidí narozených v 80. letech došlo třeba k navýšení

počtu dětí na jednu ženu – v současné době se toto číslo pohybuje na úrovni 1,7 – viz obrázek č. 9.

Obrázek 9. Průměrný počet dětí narozených jedné ženě

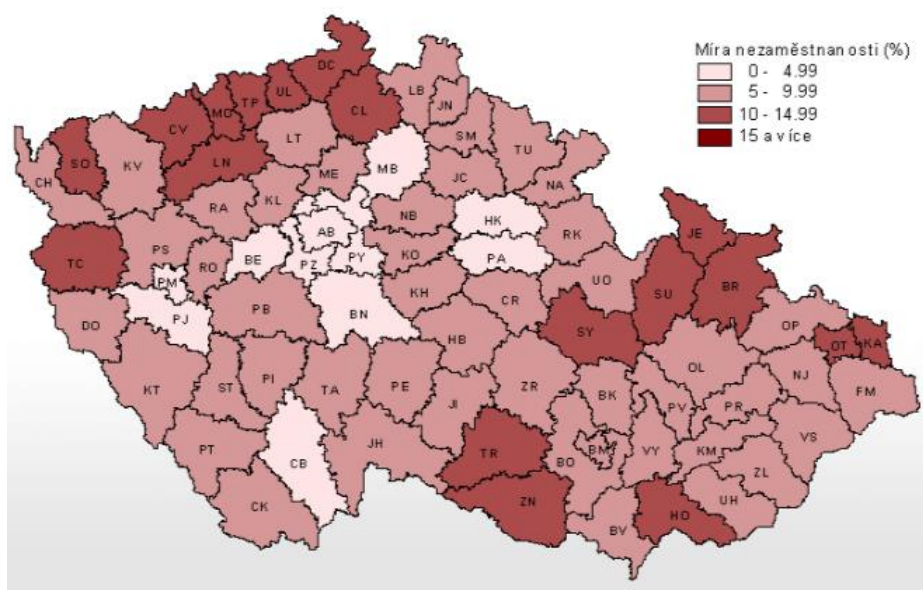

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Prozatím je tato situace částečně řešena přílivem imigrantů ze zahraničí. Česká republika jako jedna z mála zemí bývalého komunistického bloku čelí velmi velkému přílivu imigrantů. V tomto směru je nutné pochválit zodpovědný přístup české vlády – imigrace je přísně řízena a nedochází ke vzniku negativní situace, jako je tomu třeba v Německu nebo Francii, když vznikají enklávy imigrantů, kteří si nepřejí učit jazyk hostitelské země, přijímat místní zvyky apod. Jako výsledek získává Česká republika jenom imigranty, kteří jsou schopni přizpůsobit se české kultuře.

Problémem české ekonomiky je nezaměstnanost na severu země a v některých pohraničních oblastech – viz obrázek č. 10. Bohužel, po rozpadu komunistického bloku se místní ekonomiky, na rozdíl třeba od té pražské, nedokázaly přeorientovat na tržní principy. Celá řada podniků na severu země byla zavřena, což vyvolalo obrovskou nezaměstnanost, která trvá až do dnešní doby.

Obrázek 10. Rozložení nezaměstnanosti podle regionů v ČR

Zdroj: ČSÚ

Česká ekonomika prozatím netrpí velkým vládním dluhem, ale jak již bylo uvedeno výše, tempa růstu dluhu jsou velmi velká. Navíc, hospodaření české vlády by mohlo být určitým vzorem pro západní země, které doslova zápasí s obrovským dluhem.

Český export je naprosto v pořádku, země je soběstačná i v dovozu. Jedinou strategickou komoditou v dovozu, kterou nelze nahradit je ropa a zemní plyn, jedná se však o nerostné suroviny, které ČR nemá, a proto je odkázána na dovoz ze zahraničí – zejména z Ruska. Tato země tedy má ve svých rukou velmi účinnou zbraň pro jednání s Českou republikou a potažmo i EU.

Na druhou stranu je nutné uvést, že většina českého vývozu směřuje do zemí EU, zejména do Německa. Díky tomu je vytvořena jednoznačná závislost českého vývozu na ekonomické situaci jen v jedné zemi. Vzniká tak jednoznačná a velmi silná závislost na poptávce z Německa.

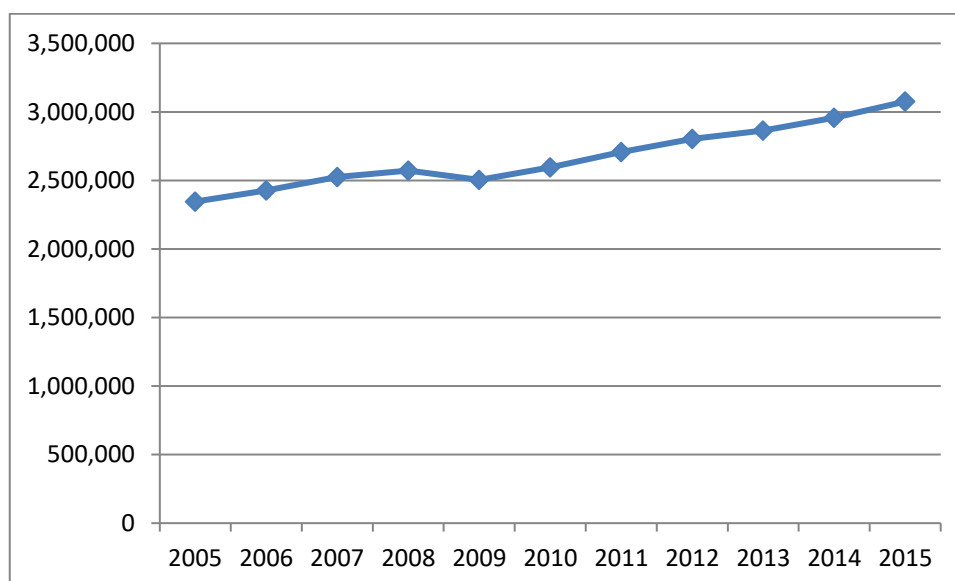
4.2 Německo

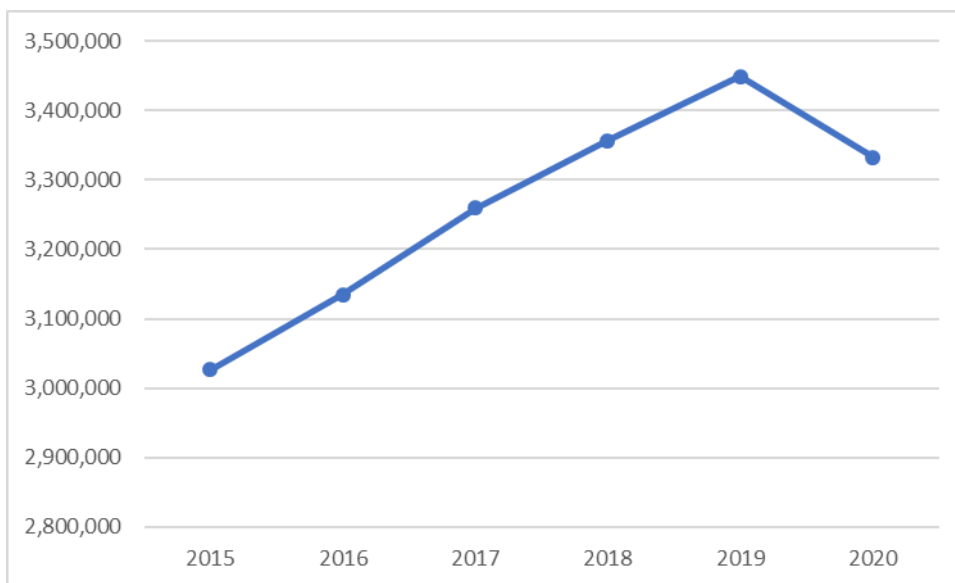
Další zemí v pořadí je Německo. Metodický postup a zdroje informací budou v tomto případě stejné jako pro Českou republiku.

4.2.1 HDP

Nominální HDP Německa po celou dobu sledování rostl. Jedinou výjimkou byl rok 2009, což je rok, ve kterém se krize v Evropě projevila nejvíce – viz obrázek č. 11. Avšak, jak je zřejmé z grafu níže, již v následujícím roce bylo dosaženo předkrizové úrovně. Jedná se bezesporu o velmi pozitivní skutečnost, která vypovídá o velké konkurenceschopnosti německé ekonomiky. V roce 2020 došlo k propadu, který lze vysvětlit vládními opatření směřovanými v boji proti COVID-19.

Obrázek 11. Nominální HDP Německa, v mil. eur

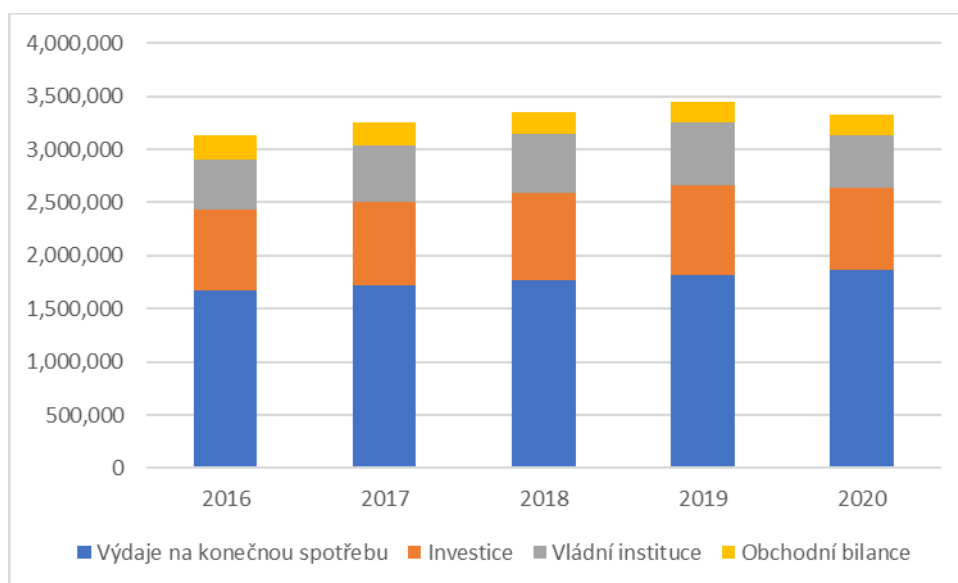
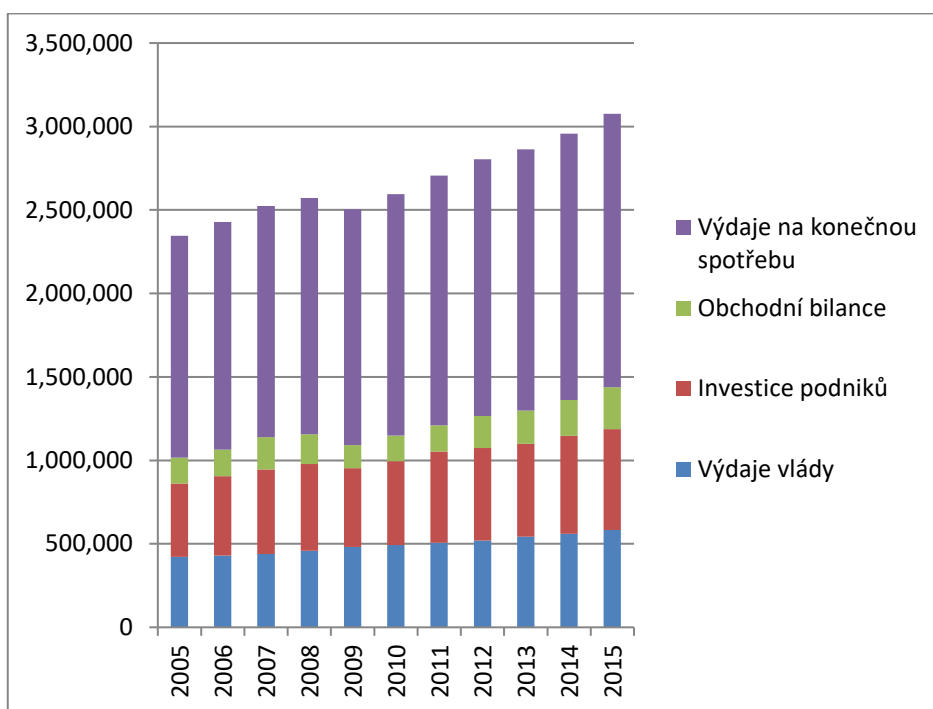

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Největší podíl na německém HDP má pochopitelně vnitřní spotřeba, je to zřejmě způsobeno velkou absorpční kapacitou německého trhu a silnou kupní silou německého národa – viz obrázek č. 12. Je nutné uvést i naprosto enormní podíl obchodní bilance ve smyslu přebytku čistého exportu. Její podíl se přibližuje výdajům na konečnou spotřebu. Důvod spočívá v silné konkurenceschopnosti německého zboží. Je tedy patrné, že německé zboží bylo i během krize kupováno v zahraničí. Exportem a jeho vztahem vůči euru se ještě bude zabývat kapitola věnovaná měnovému kurzu, kde se ukáže výhodnost eura pro německou ekonomiku.

Za povšimnutí stojí i investice firem, které nezaznamenaly velký pokles. Jedná se o fenomén německé ekonomiky – místo přesunutí výroby do levnějších zemí, jako je třeba Indie nebo oblíbená Čína, německé firmy vyrábějí spíše u sebe doma. Za alarmující je nutné ovšem označit výdaje vlády, které neustále rostou a velmi brzy převýší investice firem. Ve výsledku se tedy dá předpokládat, že nevýdělečný sektor Německa převýší výdělečný – pokud mluvíme o investicích.

Obrázek 12. Struktura německého HDP, v mil eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

V případě měření ekonomické síly země pomocí HDP na hlavu, je nutné říct, že se země pohybuje přirozeně nad průměrem EU a Eurozóny – viz tabulka č. 10. Je tedy jasné, že úroveň země se přibližuje hornímu žebříčku. Na druhou stranu je ale nutné poukázat na to, že i v případě Německa je vidět velký rozdíl mezi zeměmi EU – německý HDP na hlavu je dvakrát nižší, nežli má Lucembursko. Je tedy jasné, že rozptyl mezi hodnotami je opravdu značný.

Tabulka 10. HDP na hlavu v EUR

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lucembursko	76 500	77 000	72 800	78 700	82 500	82 600	85 000	88 300	89 900
Irsko	44 800	41 700	37 400	36 700	37 800	38 300	39 200	41 900	55 100
Nizozemí	37 400	38 900	37 400	38 000	38 500	38 500	38 900	39 300	40 000
Německo	31 000	31 700	30 600	32 100	33 700	34 300	35 000	36 100	37 100
Eurozóna	29 100	29 600	28 200	28 900	29 500	29 500	29 700	30 100	30 800
EU	26 000	26 100	24 500	25 500	26 100	26 600	26 700	27 500	28 800
Slovensko	10 400	12 200	11 800	12 400	13 100	13 400	13 700	14 000	14 500
Litva	9 000	10 200	8 500	9 000	10 300	11 200	11 800	12 500	12 900
Lotyšsko	10 300	11 200	8 800	8 500	9 800	10 800	11 300	11 800	12 300

	2016	2017	2018	2019	2020
Lucembursko	82 880	82 550	83 470	83 640	81 290
Irsko	49 930	53 890	57 780	60 170	61 560
Nizozemí	39 810	40 730	41 450	41 870	40 070
Německo	34 610	35 380	35 720	35 840	34 060
Eurozóna	29 690	30 400	30 900	31 210	29 100
EU	26 380	27 080	27 600	27 970	26 220
Slovensko	14 550	14 980	15 520	15 860	15 010
Litva	12 070	12 760	13 390	14 010	13 890
Lotyšsko	11 150	11 620	12 180	12 510	12 130

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

V případě HDP na osobu je rovněž vidět určitý rozdíl, nejvíce je to vidět zejména po roce 2010, když seskupení HDP vzrostlo výrazně nad průměr EU. Důvody jsou dva – jak samotná ekonomická síla Německa, tak i pokles úrovně celé řady evropských států, zejména díky jižnímu křídlu Eurozóny. Na rozdíl od České republiky, nelze v případě Německa vyzorovat významné rozdíly v zařazení země z pohledu HDP na hlavu nebo HDP podle PPS – viz tabulka č. 11.

Tabulka 11. HDP na osobu dle PPS, EU=100

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lucembursko	262	259	250	256	263	259	261	267	264
Irsko	148	134	129	130	131	132	133	137	177
Nizozemí	138	139	137	134	133	133	134	131	128
Německo	117	117	117	120	123	124	124	125	124
Eurozóna	110	109	109	108	108	108	107	107	107
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Litva	60	63	56	60	66	70	73	75	75
Řecko	93	93	94	85	75	72	72	70	68
Lotyšsko	57	59	52	53	57	60	62	64	64

	2016	2017	2018	2019
Lucembursko	272	263	261	260
Irsko	177	185	191	193
Nizozemí	129	129	130	128
Německo	125	124	123	120
Eurozóna	107	107	107	106
EU	100	100	100	100
Litva	76	79	82	84
Řecko	68	67	67	67
Lotyšsko	66	67	69	69

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.2.2 Inflace

Inflace není pro Německo, stejně jako pro zbytek Evropy větším problémem – viz tabulka č. 12. Na druhou stranu je zcela na místě poukázat na to, že hodnota cenové hladiny až do roku 2016 v podstatě oscilovala na úrovni deflace. Později ale došlo k jejímu růstu zapříčiněnému růstem domácí ekonomiky.

Tabulka 12. Míra inflace v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kypr	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	-1,5
Řecko	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0	-0,9	-1,4	-1,1
Slovinsko	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4	-0,8
EU	2,3	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0,0
Eurozóna	2,2	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0
Německo	2,3	2,8	0,2	1,1	2,5	2,1	1,6	0,8	0,1
Belgie	1,8	4,5	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	0,6
Rakousko	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8
Malta	0,7	4,7	1,8	2,0	2,5	3,2	1,0	0,8	1,2

	2016	2017	2018	2019	2020
Kypr	-1,2	-0,5	0,2	0,8	-0,3
Řecko	0,02	1,2	1,9	2,5	1,2
Slovinsko	-0,2	1,4	3,4	5,1	4,8
EU	0,3	1,9	3,9	5,4	
Eurozóna	0,2	1,8	3,6	4,8	5,1
Německo	0,40	2,10	4,00	5,50	5,80
Belgie	1,7	4,0	6,4	7,8	8,2
Rakousko	0,9	3,2	5,4	6,9	8,4
Malta	0,9	2,2	3,9	5,5	6,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.2.3 Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti je v Německu, stejně jako v České republice na minimu – viz tabulka č. 13. Německo tedy patří k lídrům Evropy. Znovu, stejně jako v případě České republiky je nutné poukázat na obrovský rozptyl hodnot převyšující stovky procent – v Řecku je nezaměstnanost ve výši 25 %, v EU se jedná o 10 %, kdežto v Německu a ČR osciluje na úrovni 3-5 %.

Tabulka 13. Obecná míra nezaměstnanosti v %

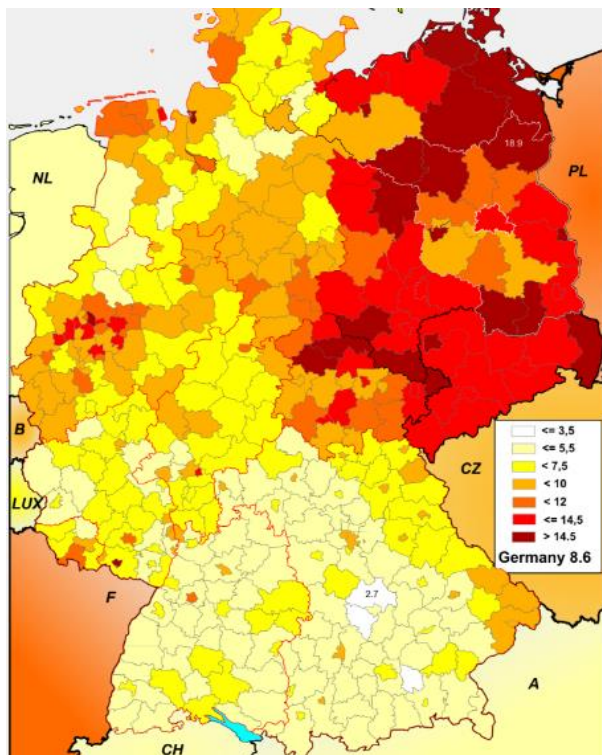
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5	24,9
Španělsko	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5	22,1
Kypr	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1	15
Eurozóna	7,5	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12	11,6	10,9
EU	7,2	7	9	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4
Malta	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,8	5,4
Česká republika	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,1
Německo	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,6

	2016	2017	2018	2019
Řecko	23,6	21,5	19,3	17,3
Španělsko	19,6	17,2	15,3	14,1
Kypr	13,0	11,1	8,4	7,1
Eurozóna	10,0	9,0	8,1	7,5
EU	9,1	8,1	7,2	6,7
Malta	4,7	4,0	3,7	3,6
Česká republika	4,0	2,9	2,2	2,0
Německo	4,1	3,8	3,4	3,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Problémem Německa je ale regionální nezaměstnanost, která vznikla z důvodu sjednocení země. Na obrázku č. 13 je velmi jasně vidět, že nezaměstnanost se v Německu vyskytuje zejména na východě státu, v bývalém komunistickém Německu. Stejně jako v případě České republiky je vidět, že se tyto regiony nedokázaly přeměnit na tržní ekonomiku.

Obrázek 13. Rozložení nezaměstnanosti podle regionů v Německu

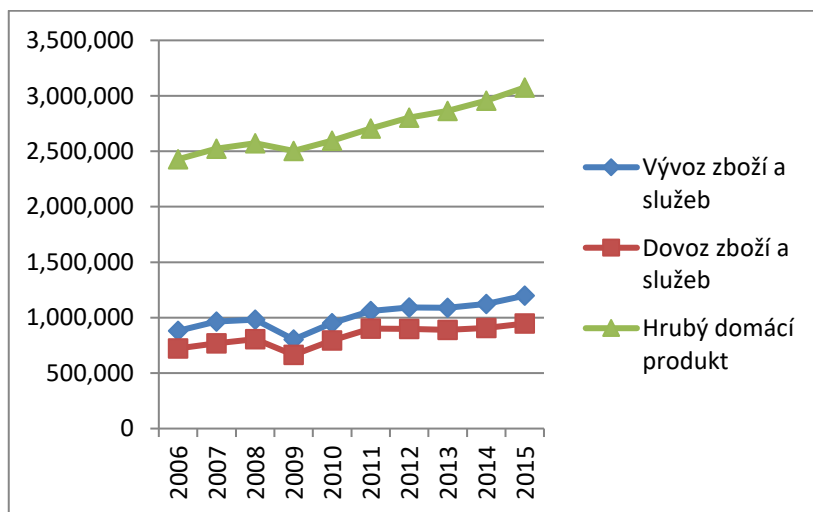

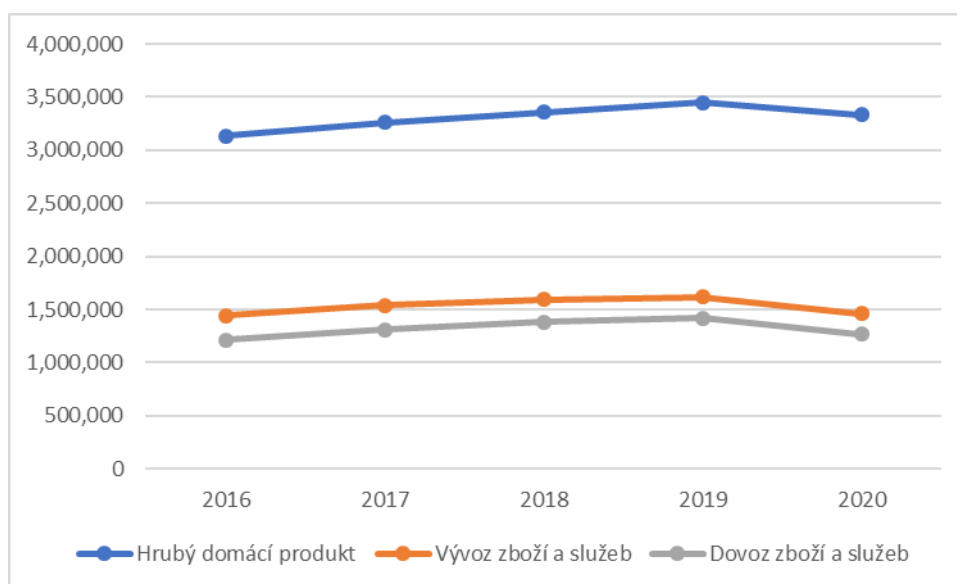
Zdroj: Unemployment January 2019

4.2.4 Platební bilance

Vývoj vypovídá o rostoucím zájmu o německé zboží v zahraničí, i přes to, že se světová ekonomika ještě tak zcela neodrazila ode dna. Stejně jako v případě České republiky, je vidět i rostoucí výše čistého vývozu. Německý vývoz a dovoz logicky klesl v roce 2020, a to v souvislosti s vládními opatření směřovanými na omezení ekonomické aktivity a pohybu lidí.

Obrázek 14. Vývoj dovozu a vývozu, v mil. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Německá ekonomika je jednoznačně jednou z nejvíce otevřených, i když počítáme s velkou vnitřní kapacitou německého trhu. Vývoz činí přibližně 44 % německého HDP – viz tabulka č. 14. Jedná se tedy o ekonomiku, která je jednoznačně zaměřená na export.

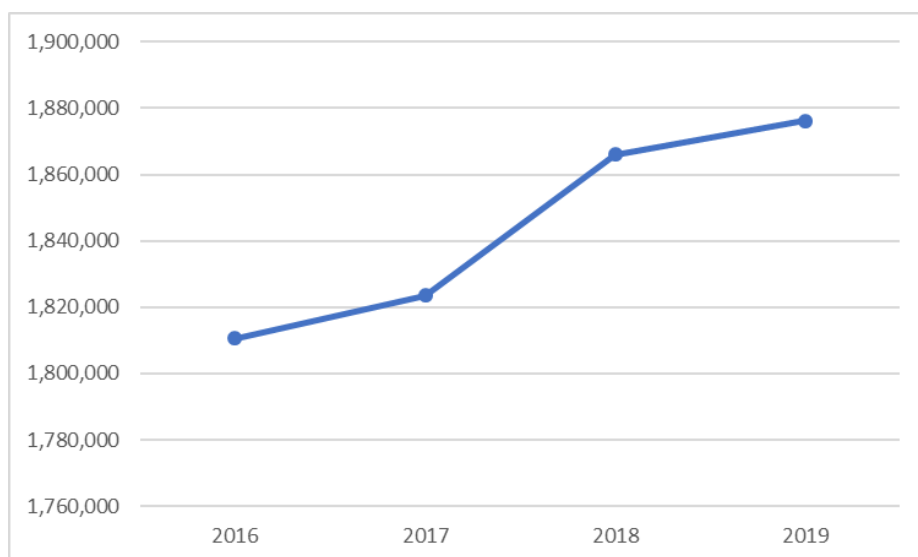
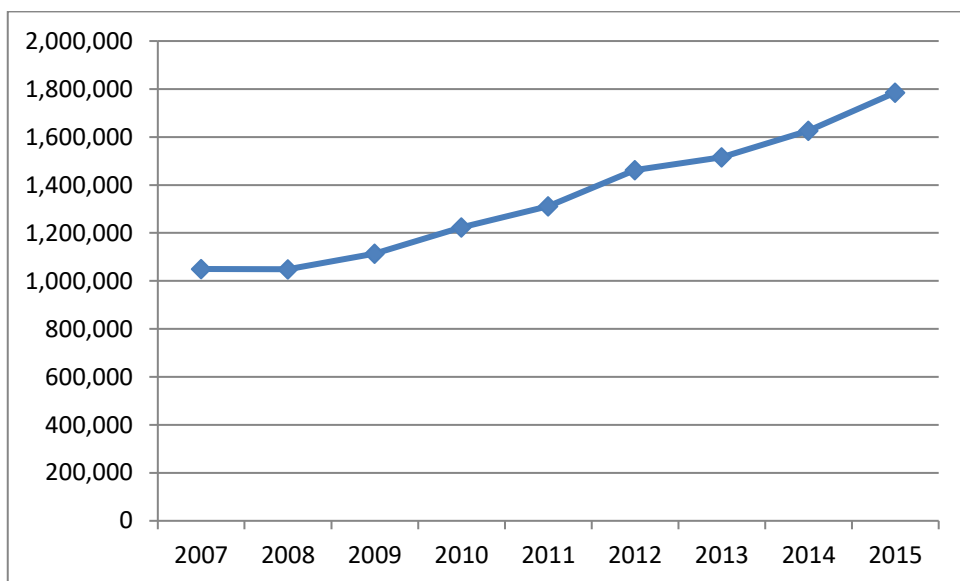
Tabulka 14. Podíl exportu na HDP v %

	Podíl exportu na HDP
Lucembursko	190,5
Malta	149,6
Irsko	101,7
Německo	43,9
Eurozóna	41,4
EU	40,4
Řecko	26,2
Itálie	27,3
Francie	27,6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Přímé zahraniční investice do středoevropské velmoci se nepozastavily ani v době krize, došlo jenom ke zpomalení tempa růstu – viz obrázek č. 15. Jedná se tedy o jasný důkaz toho, že Německo je země, která je velmi atraktivní pro zahraniční investory.

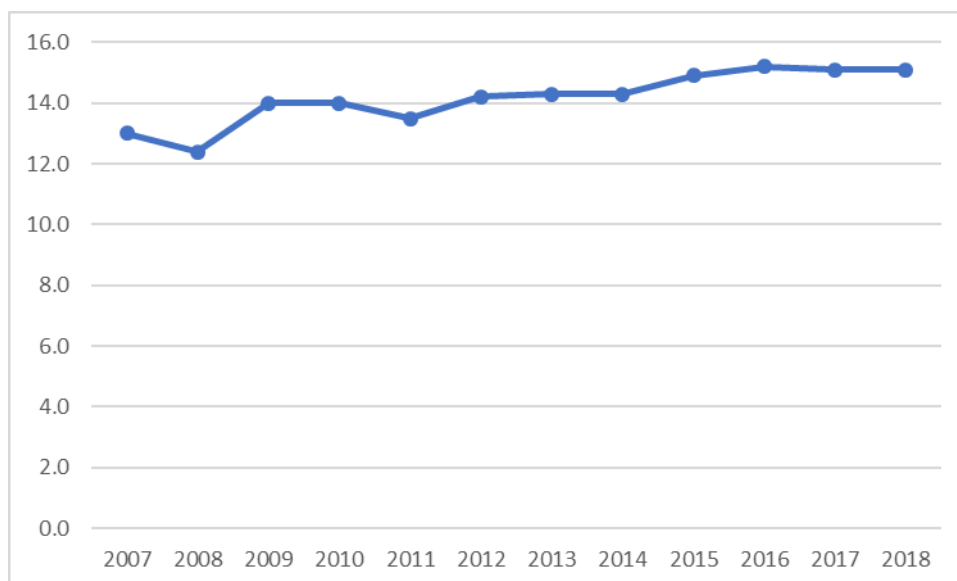
Obrázek 15. PZI, v mil. eur

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Německo je známé svým vysoce technologickým průmyslem, právě proto je vývoz tohoto typu zboží pro Německo velmi důležitý – viz obrázek č. 16. Jak je zřejmé, vývoz tohoto druhu zboží dosahuje 15 %, což je srovnatelné s Českou republikou.

Obrázek 16. Vývoz vysoce technologického zboží jako podíl na celkovém vývozu v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.2.5 Státní a veřejné finance

Německý rozpočet je zcela v pořádku, v posledních dvou letech lze dokonce mluvit o proficitu veřejného rozpočtu, což je pro země EU zcela neobvyklé. Z tohoto hlediska jsou veřejné finance v pořádku – viz tabulka č. 15.

Tabulka 15. Deficit rozpočtu vůči HDP v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,8	-13,2	-3,6	-7,5
Španělsko	2	-4,4	-11	-9,4	-9,6	-10,5	-7	-6	-5,1
Portugalsko	-3	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4
EU	-0,9	-2,4	-6,6	-6,4	-4,6	-4,3	-3,3	-3	-2,4
Eurozóna	-0,6	-2,2	-6,3	-6,2	-4,2	-3,6	-3	-2,6	-2,1
Estonsko	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1
Německo	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1	0	-0,2	0,3	0,7
Lucembursko	4,2	3,4	-0,7	-0,7	0,5	0,3	1	1,5	1,6

	2016	2017	2018	2019
Řecko	0,5	0,7	1,0	1,5
Španělsko	-4,3	-3,0	-2,5	-2,9
Portugalsko	-1,9	-3,0	-0,3	0,1
EU	-1,7	-1,0	-0,7	-0,8
Eurozóna	-1,5	-0,9	-0,5	-0,6
Estonsko	-0,4	-0,7	-0,5	0,1
Německo	1,2	1,4	1,8	1,5
Lucembursko	1,9	1,3	3,1	2,4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Veřejný dluh Německa ale velmi roste, dokonce se lze domnívat, že dochází k jeho akumulaci. Jenom od roku 2007 do roku 2015 vzrostla hodnota dluhu vůči HDP z 63,7 % až na 71,2 % - viz tabulka č. 16. Nejedná se o situaci, která je pro danou ekonomiku příznivá. Rostoucí veřejný dluh a růst veřejných výdajů, o kterých se mluvilo v části věnované HDP, se mohou posléze negativně projevit v německé ekonomice. Dochází tedy ke zcela paradoxní situaci, při které je rozpočet země sice proficitní ale veřejný dluh roste. V posledních letech ale dluh Německa výrazně poklesl na úroveň 60 %. Zde je ovšem nutné upozornit na problém stejný s Českou republikou – nedochází k poklesu dluhu, ale k růstu HDP, který zapříčiní pokles podílu státního dluhu na HDP.

Tabulka 16. Veřejný dluh vůči HDP v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Řecko	103,1	109,4	126,7	146,2	172,1	159,6	177,4	179,7	177,4
Itálie	99,8	102,4	112,5	115,4	116,5	123,3	129	131,9	132,3
Portugalsko	68,4	71,7	83,6	96,2	111,4	126,2	129	130,6	129
Eurozóna	65	68,6	78,4	83,8	86,1	89,5	91,3	92	90,4
EU	57,5	60,7	72,8	78,4	81,1	83,8	85,7	86,7	85
Německo	63,7	65,1	72,6	81	78,7	79,9	77,5	74,9	71,2
Lotyšsko	8,4	18,7	36,6	47,4	42,8	41,3	39	40,7	36,3
Lucembursko	7,8	15,1	16	19,9	18,8	21,8	23,5	22,7	22,1
Estonsko	3,7	4,5	7	6,6	6,1	9,7	10,2	10,7	10,1

	2016	2017	2018	2019
Řecko	180,8	179,2	186,2	180,5
Itálie	134,8	134,1	134,4	134,7
Portugalsko	131,5	126,1	121,5	117,2
Eurozóna	90,1	87,7	85,8	84,0
EU	83,8	82,0	80,3	79,2
Německo	69,3	65,1	61,8	59,6
Lotyšsko	40,4	39,0	37,1	36,9
Lucembursko	20,1	22,3	21,0	22,0
Estonsko	9,9	9,1	8,2	8,4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.2.6 Měnový kurz

V laickém prostředí se lze potkat s názory, které směřují k jednomu – proč se Německu vyplatí podporovat Eurozónu a nezodpovědné země jako je třeba Řecko, a neustále jim finančně pomáhat. Důvod, podle názoru autora této diplomové práce, spočívá v samotné struktuře německé ekonomiky – vývoz země je jednou z hlavních položek HDP a německá ekonomika je silně proexportně orientována. Export země roste naprosto raketovým tempem – viz tabulka č. 17.

Pokud by stále platila německá marka, tak by země automaticky musela čelit velmi velkému zhodnocení německé marky, a to v souladu s klasickým ekonomickým zákonem o vztahu nabídky a poptávky – růst nabídky by automaticky vyvolal pokles ceny, jednalo by se tedy o klasické zhodnocení měny. Ve výsledku by se německý export stal méně konkurenceschopným v zahraničí.

Důvod, proč se Německo drží Eurozóny a pomáhá méně zodpovědným státům, je vysvětlen na obrázku č. 17, který poskytuje přehled o vývoji kurzu nejdůležitější zahraniční měny z pohledu Německa – jedná se o americký dolar. Pouze pro zajímavost: kurz dolaru vzrostl v průměru od roku 2012 do roku 2014 jen o 16 % - z 1,2 amerických dolaru za eura až na 1,4 amerických dolarů za euro, přitom změna v objemu německého exportu byla naprosto obrovská – viz obrázek č. 17 a tabulka č. 17.

Obrázek 17. Pohyb kurzu – americký dolar vůči euru

Zdroj: ECB

Export země se zastavil jenom v roce 2009, když klesl oproti předchozímu roku o 18 %. O rok později byl ale zaznamenán přibližně stejný nárůst – viz tabulka č. 17. Ve výsledku by to znamenalo obrovské zhodnocení domácí měny, což je v tomto případě euro. K tomu, jak je vidět z výše uvedeného obrázku, nedošlo, důvodem je právě zmíněné „roztržnění“ zvýšení hodnoty eura vůči ostatním zemím. Ve výsledku, na německý obchodní růst de facto doplácí

„slabší“ členové Eurozóny, kteří ve skutečnosti nepotřebují tak silnou valutu. Ukázkou je třeba Řecko nebo Itálie, které by v dnešní době spíše potřebovaly centrální bankou řízenou devalvaci národní měny, což by se mohlo projevit v přílivu turistů. Cestovní ruch je velmi důležitým zdrojem příjmů jižní Evropy. Ve skutečnosti k tomu ale nedochází a jižní země Eurozóny tak musí mít měnu, kterou ani nepotřebují.

Tabulka 17. Vývoj exportu zboží v Německu

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový export v mil. eur	964 038	983 255	803 012	949 629	1 058 897	1 090 530	1 088 071	1 125 034	1 198 306
Meziroční růst	9,24 %	1,99 %	-18,33 %	18,26 %	11,51 %	2,99 %	-0,23 %	3,40 %	6,51 %

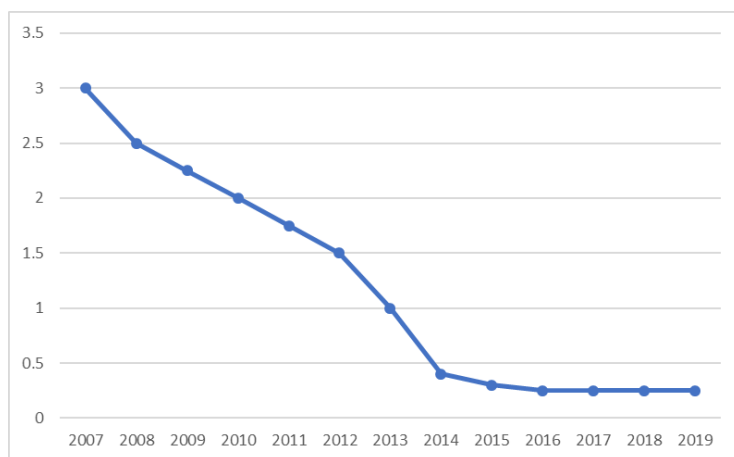
	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový export v mil. eur	1 205 488	1 281 946	1 320 732	1 330 414	1 207 309
Meziroční růst	0.81%	6.34%	3.03%	0.73%	-9.25%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

4.2.7 Úroková míra

Pokud se jedná o německou ekonomiku, tak i ve zdejších podmínkách je velmi nízká úroková míra, o tom je možné se ujistit například z obrázku č. 18, který udává vývoj refinancing rate z pohledu ECB. Jedná se o sazbu, kterou musí platit KB v případě půjčení peněz z ECB. Jak je vidět, po celou dobu sledování tato sazba klesá, přitom šlo o shodný pokles jako v případě ČNB, až téměř na úroveň nuly. V současné době se sazba pohybuje na úrovni 0,05 %, lze proto mluvit, že v době psaní dané diplomové práce daná sazba již přestává plnit funkci významného měnového nástroje.

Obrázek 18. ECB - refinancing rate

Vlastní zpracování na základě ECB

Je zde vidět shodný přístup jako v případě ČNB – hlavní banka Eurozóny se snaží povzbudit ekonomiku Eurozóny nízkými sazbami. Koneckonců to ale může přivést prostřednictvím úrokových sazeb až k nedostupnosti bydlení pro mladé a vznik nemovitostní bubliny.

4.2.8 Problémy ekonomiky Německa

I v případě Německa si lze všimnout velmi negativní tendence spojené se stárnutím obyvatelstva – viz tabulka č. 18. V Německu je dokonce Old age dependency ratio vyšší, nežli je tomu v zemích EU. Stejně jako České republice, hrozí tedy i Německu demografická krize za 20-30 let. A je zapotřebí tento problém řešit teď.

Tabulka 18. Old age dependency ratio – EU a Německo v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU	25,2	25,5	25,8	26,1	26,4	26,9	27,5	28,2	28,8	29,3
Německo	29,9	30,4	30,9	31,4	31,4	31,4	31,3	31,6	32	32

	2017	2018	2019	2020
EU	30,2	30,8	31,4	32,0
Německo	32,4	32,8	33,2	33,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Lze si všimnout i klesajícího počtu dětí vůči celkové populaci – viz tabulka č. 19. Je tedy zřejmé, že německá populace neustále klesá.

Tabulka 19. Podíl dětí ve věku 0-14 let na celkové populaci

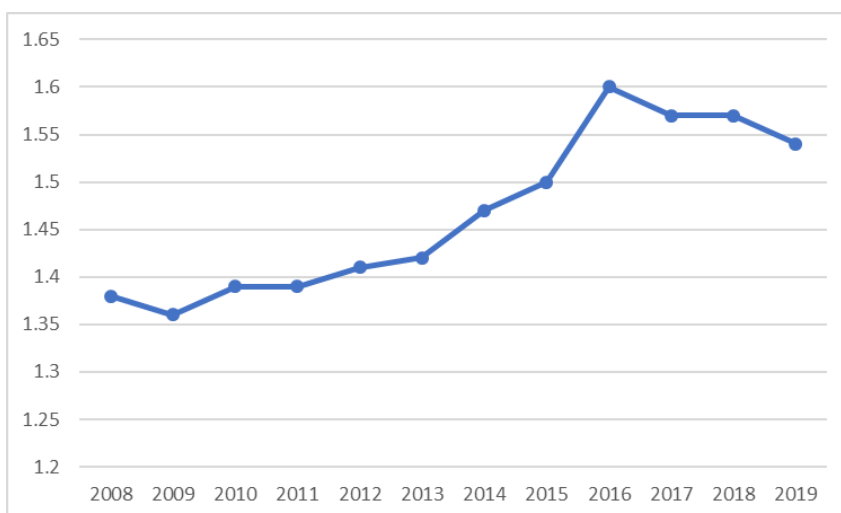
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU	15,9	15,8	15,7	15,7	15,7	15,7	15,6	15,6	15,6	15,6
Německo	13,9	13,7	13,6	13,5	13,6	13,4	13,1	13,2	13,2	13,2

	2017	2018	2019	2020
EU	15,6	15,6	15,5	15,1
Německo	13,4	13,5	13,6	13,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Na druhou stranu si lze všimnout, že v průměru roste počet dětí připadající na jednu ženu, a to až do roku 2016 – viz obrázek č 19. Asi těžko se Němkám začalo rodit více dětí, je to zřejmě výsledek stále rostoucího počtu cizinců v Německu, zejména z muslimských zemí, kde je zvykem mít více dětí.

Obrázek 19. Průměrný počet dětí narozených jedné ženě

Zdroj: Vlastní zpracování na základě EUROSTAT

Problémem Německa je tedy turecká menšina, která není vůbec integrovaná do německé společnosti. Jako důkaz je možné uvést třeba výsledky nedávného výzkumu mezi Turky žijícími v Německu. Tak třeba podle výzkumu *Integration and Religion from the Viewpoint of Ethnic Turks in Germany* se 47 % respondentů domnívá, že dodržování náboženských zákonů je důležitější, nežli dodržování zákonů Německa, 50 % respondentů uvedlo, že souhlasí s tvrzením, že existuje jen jedno opravdové náboženství, 23 % respondentů uvedlo, že souhlasí s tvrzením, že muslim by se neměl dotýkat osoby opačného pohlaví, 33 % respondentů uvedlo, že souhlasí s tím, že ženy by měly být zahaleny apod. (KERN, S. Research: Germany's Turkish-Muslim Integration Problem). Už jenom z krátkého výčtu jen některých výsledků, je zřejmé, že se jedná o menšinu, která má problémy se začleněním do německé společnosti.

Jedná se ale o menšinu, jejich počet příslušníků neustále roste. Ve výsledku se lze domnívat, že Německo může v budoucnosti čelit problémům, když se potomci současných migrantů

z Turecka nebudou cítit součástí německé kultury, ale budou se obracet spíše na islámské tradice – jak je tomu například ve Francii. Přitom se nebude jednat o mírumilovný přístup, ale spíše o radikální směry.

Dalším problémem Německa je naprosto nadměrný příliv uprchlíků. Prohlášení kancléřky Merkelové o otevřené politice vůči uprchlíkům, se může Německu brzy vrátit i s obrovským dopadem – místo pomoci lidem a začlenění migrantů do společnosti, bude vláda čelit problémům spojených s lidmi, jejichž kvalifikace a znalosti cizích jazyků jsou naprosto minimální. Navíc, jejich snaha o začlenění do německé společnosti je minimální, dokonce menší nežli u již zmíněné turecké minority. Důvod spočívá především v jejich nízké kvalifikaci – jak bylo zmíněno v analýze, základem ekonomiky Německa je vývoz vysoce technologických výrobků, což klade velmi vysoké nároky na znalosti zaměstnanců. Asi těžko lze v Severní Africe nebo na Blízkém Východě potkat stát se systémem vzdělávání, který by byl srovnatelný s evropským – pokud se pochopitelně opomine Izrael. Německo tedy nemůže těmto lidem nabídnout nic jiného nežli život na sociálních dávkách.

Za určitý problém Německa je možné považovat nedostatek přírodních zdrojů – zejména ropy a zemního plynu, které musí stát importovat především z Ruska. Ve výsledku tedy stát dává velmi mocnou zbraň do rukou Kremlu. Na druhou stranu se země již delší dobu snaží rozvíjet alternativní zdroje energie, aby dokázala snížit tuto závislost.

Více než dvacet pět let od rozpadu komunistického režimu a sjednocení země, je stále vidět obrovská disproporce mezi východním a západním Německem. Východní část země čelí obrovské nezaměstnanosti srovnatelné se zeměmi jižní Evropy, kdežto jenom o několik stovek kilometrů dále, je ve „starých zemích“ v podstatě deficit pracovníků.

5 Návrhy na zlepšení

Na základě provedené analýzy, a rovněž i zohlednění teoretických poznatků vztahujících se k první části diplomové práce, je možné vymezit následující doporučení pro ekonomiky obou zemí:

- Zavedení řízené migrační politiky,
- Umožnit vstup občanům nových unijních zemí na svůj pracovní trh a nezavádět pro ně diskriminující opatření,
- Pobízení firem k většímu zaměstnávání občanů regionů postižených velkou nezaměstnaností, a to ve formě menších odvodů na sociální a zdravotní účely,
- Posílení podnikatelského ducha v oblastech postižených nezaměstnaností,
- Zavedení právního omezení týkajícího se výše veřejného dluhu a rozpočtového deficitu do legislativy,
- Větší propagace technických oborů mezi žáky středních škol.

Obě dvě země mají stejný problém, který lze prozatím odhalit jenom díky statistickým údajům, jedná se o stárnutí obyvatelstva. V podstatě, za 20-30 let budou většinu obyvatel v Evropě činit právě důchodci. Přitom původní obyvatelstvo jak České republiky, tak i Německa nemá moc dětí. Sociální výdaje, které by měly podpořit snahu lidí zakládat rodiny, jsou nefunkční a nepobízejí lidi ke sňatkům a manželství, jinak by v ČR a Německu byla daleko vyšší porodnost. Východiskem z této situace by se mohl jevit program řízené imigrace. V žádném případě se nejedná o polevování migračních pravidel, ale o systém opravdu fungující řízené migrace do země.

Za vzor si lze zvolit třeba příklad Austrálie nebo Kanady. Prvním krokem by mělo být vyhlášení pracovních míst, která daná země potřebuje. Lze to zajistit zejména ve spolupráci s místními svazy průmyslu. Dále by měl být vytvořen bodový systém založený na praxi, věku, vzdělání a znalosti jazyků. Zájemcům o účast je nutné nabídnout možnost nalezení práce přímo v zemi, a to s podpůrnou lhůtou pro nalezení práce, respektive nalezení jiné práce při ztrátě aktuálního zaměstnání.

Je nutné se vyvarovat problémům, které nastaly v případě České republiky, kdy se ukázalo jako naprosto zbytečné vynaložení peněz na systém modrých a zelených karet. Klasickou ukázkou

je nutnost mít práci před příjezdem do České republiky, což je v případě zemí mimo EU problematické. Hlavní podmínkou pro vydání karty je: „*Pracovní smlouva pro výkon zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci na dobu nejméně jednoho roku na zákonem stanovenou týdenní pracovní dobu, která dále obsahuje výši sjednané hrubé měsíční nebo roční mzdy odpovídající alespoň výši 1,5násobku průměrné hrubé roční mzdy vyhlášené sdělením Ministerstva práce a sociálních věcí*“. Navíc, lhůta pro vydání činí dva měsíce (MV ČR. Modrá karta). Autor této práce vstoupil jako cizinec na český trh práce a musí konstatovat, že dle výše uvedeného přístupu vůbec nelze nalézt práci – jednou z nejdůležitějších otázek při prvním pracovním pohovoru je, kdy jste schopni nastoupit, a zaměstnavatel očekává, že se to uskuteční maximálně do jednoho měsíce. Nikdo nebude čekat na vyřízení povolení během tří měsíců. Dané tvrzení je podpořeno třeba českým Svazem průmyslu a dopravy, které uvádí, že: „*Svaz průmyslu a dopravy si je vědom, že stávající úprava modré karty nepřinesla výsledný efekt. Podporuje ale skutečnost, že politika legální migrace, volba nástrojů a stanovení kritérií a množstevních limitů je primárně v kompetenci národních států*“ (Svaz průmyslu a dopravy. Stanovisko SP ČR k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysoce odborné dovednosti – Modrá karta (KOM (2016) 378). Dalším důkazem selhání stávajícího systému modrých a zelených karet je samotná statistika počtu držitelů modrých a zelených karet – podle aktuální Zprávy o migraci zpracované Ministerstvem vnitra ČR bylo v roce 2015 evidováno 224 držitelů modrých karet a 109 držitelů zelených karet. Počet pracujících cizinců ze třetích zemí ovšem překročil 16 000 (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015).

Tento krok je nutné učinit ve spolupráci s místními organizacemi, které se podílejí na pomoci cizincům, respektive zajišťují služby cizincům, a to tak, aby se zjistily skutečné potřeby a požadavky jak zaměstnavatelů, tak i případných migrantů. Z vlastních zkušeností může autor této práce tvrdit, že místní lidé ani někdy netuší, s jakými problémy se potkávají cizinci při vyřízení povolení.

Přitom se musí počítat s tím, že je nutné vytvořit seznam zemí, které jsou pro imigraci prioritní. Mělo by se jednat o státy, u jejichž občanů se předpokládá rychlejší začlenění do české, respektive německé společnosti.

Německo, podle názoru autora této práce, po vstupu bývalých komunistických zemí v roce 2004, neudělalo vhodný krok díky tomu, že dočasně omezilo vstup na místní pracovní trh lidem z Polska, České republiky anebo Slovenska. Uvedená země totiž z důvodu obav o snížení mezd

a nezaměstnanost dočasně zakázala vstup na svůj pracovní trh občanům z nových unijních zemí. Německo svůj pracovní trh otevřelo až v roce 2011, tedy sedm let po vstupu ČR do EU. Ve výsledku, a to platí zejména pro nezaměstnaností ničené Polsko, obyvatelé nových evropských zemí se rozhodli využít pracovní příležitosti v jiných zemích – zejména ve Velké Británii. Právě proto, Velká Británie obdržela velký přísun pracovních migrantů, kteří měli relativně dobré vzdělání, praxi, byli schopni se rychle integrovat a nevytvářet ghetta. Navíc se jedná o země, které jsou kulturně velmi blízko Němcům. Německo daný krok neučinilo a v současnosti se snaží integrovat migranty ze zemí Blízkého Východu, pro které platí přesný opak toho, co bylo uvedeno výše. Na druhou stranu je nutné si pamatovat, že Německo může tuto chybu napravit – zejména s ohledem na další rozšíření EU v oblasti západního Balkánu.

I přes veškeré změny v ekonomice, které bezesporu vedly k lepšímu, v obou zemích stále panuje relativně velká nezaměstnanost, zejména v oblastech, které před pádem komunistického režimu měly zcela jinou strukturu ekonomiky. Lze to vyřešit především nabídnutím firmám možnosti čerpat daňové úlevy v případě přesunutí části aktivit do daných regionů.

Bohužel, v současné době se vlády obou zemí snaží spíše vytvářet pracovní místa nežli lákat firmy přenášet svou aktivitu právě do daných oblastí. Přitom se pracovní místa pochopitelně nevytvářejí samy, ale vytváří je podnikový sektor. Právě proto by pro dané oblasti mohlo být zajímavé třeba snížení povinných sociálních a zdravotních odvodů z mezd zaměstnanců. Pochopitelně by to mělo platit jen za předpokladu zaměstnání místní pracovní síly. Ve výsledku budou zaměstnavatelé přímo pobízeni k větší aktivitě v nezaměstnaností postižených regionech a stát by se nesnažil nahradit trh v podobě „vytváření nových pracovních míst“, jako je tomu v dnešní době.

Vhodným krokem by se pro tyto oblasti mohla stát i pomoc v rozvoji podnikání místních lidí. Jedná se tedy o cestu, která by pomohla zapojit dlouhodobě nezaměstnané lidi. Podmínky by byly stejné jako v předchozím případě. Tato nabídka je založena na tom, že MSP a živnosti jsou velmi účinnou zbraní v boji proti nezaměstnanosti. Může se jednat třeba o poradenské kurzy, možnost zaškolení v oblasti vedení účetnictví, marketingu apod.

Dalším problémem obou ekonomik je stále rostoucí státní dluh. V podstatě lze říct, že oba státy nesplácejí dosavadní dluh, ale spíše vytváří nový. Prozatím jej obě dvě země stíhají splácet, avšak jeho výše se velmi nebezpečně přibližuje hodnotě HDP země. Právě proto se jako zcela vhodné jeví zařazení nutnosti vytvářet vyrovnaný rozpočet do právního řádu obou zemí, respektive zadlužovat se jen do určité výše. Tento princip je již dávno uplatňován třeba ve Švýcarsku a projevil se jako velmi vhodné řešení.

Jak Česká republika, tak i Německo jsou státy, jejichž ekonomika je závislá na průmyslu. Na druhou stranu, technické vzdělání, ačkoliv je zárukou budoucích mezd, není zase až tak populární. Absolventi středních škol volí spíše humanitní obory, u kterých je pracovní zařazení velmi nejisté, navíc nemluvě o mzdě. Právě proto by se jako vhodný krok jevilo posílení propagace především technického vzdělání mezi absolventy středních škol.

Celkově vzato, v současné době je patrný směr k většímu posílení byrokracie ve prospěch bruselských orgánů, posilují tlaky třeba na vytvoření společného evropského dluhopisu, společné vlády apod. Podle názoru autora této diplomové práce se nejedná o vhodný směr – daleko lepší by byla liberalizace ekonomiky. Právě liberální evropský přístup a inovace, nikoliv sjednocení zemí a vytváření jednotného přístupu, byly vždycky základem konkurenceschopnosti Evropy. Právě díky tomu je EU ekonomicky na velmi vysoké úrovni.

6 Závěr

Tato diplomová práce byla věnována tématu, které hraje velmi důležitou roli, jedná se o výzkum ekonomiky České republiky a Německa. Obě dvě země jsou kulturně, historicky a ekonomicky velmi blízké, proto i ekonomické problémy v těchto zemích jsou podobné: regionální nezaměstnanost, rostoucí státní dluh a demografický propad. V případě Německa se rovněž přidává i závislost na dodávkách ropy a zemního plynu.

Na začátku diplomové práce byla provedena literární rešerše, a to s cílem zjistit současný stav problematiky a konfrontovat názory jednotlivých autorů. V uvedené části práce byl vytvořen metodický základ, na který bylo možné navázat vlastním výzkumem.

Vlastní výzkum byl založen na veřejně dostupných údajích – vyšlo se především z databáze Eurostat. Záměrně nebyly jako hlavní zdroj informací použity národní statistické orgány, a to pro účely větší integrity dat. Národní orgány se zřejmě budou o něco lišit ve způsobu sběru dat, proto se využila databáze Eurostatu, která nabízí nestranný pohled na věc. Tyto údaje byly doplněny jen o údaje z ČNB a ECB jako hlavních bank České republiky, respektive Německa. Využily se především statistické údaje o měně a úrokových sazbách.

V práci se zcela jasně, pomocí celé řady indikátorů, ukázalo na to, že během posledních let došlo k velmi velkému stárnutí obyvatelstva. Sociální stát, který byl založen jako snaha podpořit sociálně slabší skupiny, z dlouhodobého hlediska ukázal, že již teď na jednu ženu připadá v průměru 1,5 dítěte. Prozatím, v době psaní této diplomové práce, jak Česká republika, tak ani Německo zatím nemají problémy, což ale neznamená, že se situace za dvacet nebo třicet let nezmění. Ve výsledku budou mít evropské státy více důchodců, kteří se budou dožívat staršího věku nežli jejich rodiče z důvodu zvýšené zdravotní péče, a na straně druhé bude velmi malý počet ekonomicky aktivních osob. Takže na základě toho lze tvrdit, že ústřední hypotéza této diplomové práce – hlavním problémem ekonomiky obou zemí budou v budoucnosti nadměrné sociální výdaje státu související s demografickou krizí spojenou s nízkým počtem narozených dětí – je možné považovat za ověřenou a potvrzenou.

S tímto zjištěním je nutné dělat něco již teď, jelikož po určité době bude už pozdě. Autor této diplomové práce shledává východisko z aktuální situace v řízené migraci a otevření pracovního trhu země občanům nově vstupujících států do EU. Je nutné podotknout, že se jedná o řízenou migraci, a to dle podoby Austrálie nebo Kanady, když jsou pečlivě vybíráni lidé, kteří skutečně mohou a jsou schopni být přínosem pro danou ekonomiku. Nikoliv, jak je to v dnešní době

prováděno vedením Německa, které se snaží integrovat skupinu lidí, u kterých je velmi nízká pravděpodobnost jejich začlenění do německé společnosti.

V poslední části této práce byla nadefinována doporučení pro zlepšení aktuálního stavu obou ekonomik, jednalo se o zavedení řízené migrační politiky, umožnění vstupu občanů nových unijních zemí na svůj pracovní trh a nezavádět pro ně diskriminující opatření, pobízení firem k většímu zaměstnávání občanů regionů postižených velkou nezaměstnaností, a to ve formě menších odvodů na sociální a zdravotní účely, posílení podnikatelského ducha v oblastech postižených nezaměstnaností, zavedení právního omezení týkajícího se výše veřejného dluhu a rozpočtového deficitu do legislativy, větší propagace technických oborů mezi žáky středních škol.

Takže cíl této diplomové práce – na základě analýzy ekonomik České republiky a Německa vytvořit návrhy na zlepšení aktuální situace v obou zemích – je možné považovat za splněný. Všechny návrhy byly podpořeny argumenty a statistickými výstupy.

V době přípravy dané diplomové práce došlo ovšem k objevení nového typu viru a vyhlášení vládních opatření, která mohou mít negativní dopad na ekonomiku obou zemí. Prozatím ale nebyla dostupná statistika vztahující se k danému jevu.

7 Seznam použitých zdrojů

1. BAIDEN, J. *Inflation Targeting: Why the value of money matters to you*. Accra: Xibris, 2012. 104 s. ISBN 978-1-4691-6946-0.
2. BARTONÍČKOVÁ, K. a kolektiv. *Občanský a společenskovední základ*. Praha: Edika, 2009. 272 s. ISBN 978-80251-263-18.
3. BRČÁK, J., SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
4. BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
5. ČERNOHORSKÝ, J. TEPLÝ, P. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
6. DURČÁKOVÁ, J. *Mezinárodní finance*. 3. vyd. Praha: Management Press, 2007. 487 s. ISBN 978-80-7261-170-6.
7. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.
8. EYLER, R. *Money and Banking: An International Text*. New York: Routledge, 2009. 253 s. ISBN 978-0-203-86845-4.
9. HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-740-0006-5.
10. HRBKOVÁ, J. a kolektiv. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. 200 s. ISBN 978-80-247-5588-5.
11. JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2.
12. JUREČKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.
13. JUREČKA, V., JÁNOŠÍKOVÁ, I. *Makroekonomie: Základní kurs*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2009. 299 s. ISBN 978-80-248-2065-1.
14. KOHOUT, P. *Finance po krizi. Evropa na cestě do neznáma*. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-4019-5.
15. KOHOUT, P. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 272 s. ISBN 978-80-247-5064-4.
16. KRAMEŠ, J. *Makroekonomie: Základní kurz*. 3. vydání. Praha: Oeconomica, 2009. 194 s. ISBN 978-80-245-1319-5.
17. MÁČE, M. ROUSEK, P. *Makroekonomie pro technické školy*. Praha: Grada Publishing, 2013. 216 s. ISBN 978-80-247-4575-6.
18. MARSHALLE, M. *Economics of Unemployment*. New York: Nova Science Pub, 2006. 230 s. ISBN 978-1600211386.
19. MULAČOVÁ, V. MULAČ, P. a kolektiv. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
20. OCHRANA F. PAVEL, J. VÍTEK, L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance: Financování nepodnikatelských a nepodnikatelských aktivit*. Praha: Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
21. PAVELKA, T. *Makroekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. 280 s. ISBN 80-86730-02-6.
22. PTATSCHEKOVÁ, J. DITTRICHOVÁ, J. *Dvacet let české koruny na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada Publishing, 2013. 144 s. ISBN 978-80-247-4681-4.

23. RADOVÁ, J. DVOŘÁK, P. MÁLEK, J. *Finanční matematika pro každého*. 8. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 304 s. ISBN 978-80-247-4831-3.
24. REŽŇÁKOVÁ, M. *Mezinárodní kapitálové trhy - zdroj financování*. Praha: Grada Publishing, 2007. 224 s. ISBN 978-80-247-1922-1.
25. TRIBE, J. *The Economics of Recreation, Leisure and Tourism*. Abingdon: Routledge, 2015. 474 s. ISBN 978-1138782310.
26. WICKS-LIM, J. POLLIN, R. *Capitalism on Trial: Explorations in the Tradition of Thomas E. Weisskopf*. Northampton: Edward Elgar Pub, 2013. 480 s. ISBN 978-1781003602.
27. Zprava o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015.

1. Aktuálně.cz. Podívejte se, jak roste nezaměstnanost v regionech. [online]. [2021-03-03]. Dostupné z: < <https://zpravy.aktualne.cz/finance/podivejte-se-jak-roste-nezamestnanost-v-regionech/r~i:article:631478/>>
2. Česká národní banka. Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi. [online]. [2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/faq/menovy_kurz_jako_nastroj_menove_politiky.html#5>
3. Česká národní banka. Měnový kurz jako nástroj měnové politiky – nejčastější otázky a odpovědi. [online]. [2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/faq/menovy_kurz_jako_nastroj_menove_politiky.html>
4. Česká národní banka. Metodický list – platební balance. [online]. [2021-12-20]. Dostupné z: < https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/bpm6_bop_cs.pdf >
5. Český statistický úřad. Inflace, míra inflace – metodika. [online]. [2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace>
6. Český statistický úřad. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika. [online]. [2021-10-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps>
7. Svaz průmyslu a dopravy. Stanovisko SP ČR k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysoce odborné dovednosti – Modrá karta (KOM(2021) 378). [online]. [2021-03-18]. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/images/EU/Stanovisko_SP_CR_Modra_karta_fin.pdf>
8. KERN, S. Research: Germany's Turkish-Muslim Integration Problem. [online]. [2021-03-18]. Dostupné z: < <https://www.gatestoneinstitute.org/8321/germany-turks-integration> >
9. Česká národní banka. Inflace. [online]. [2021-12-20]. Dostupné z: <<https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>>
10. Česká národní banka [online]. [2021-03-03]. Dostupné z: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>
11. ČSÚ [online]. [2021-03-03]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz>>
12. EUROSTAT. Statistics A-Z. [online]. [2021-03-03]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/statistics-a-z/abc>>
13. MV ČR. Modrá karta. [online]. [2021-03-18]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/modra-karta.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>
14. Unemployment. [online]. [2021-03-18]. Dostupné z: <<http://uselectionatlas.org/FORUM/index.php?topic=169141.0>>